

Dankbaar onder alle omstandigheden

THEMA: DANKBAARHEID

Onder Weg

Inspiratie
voor
reisgenoten

06 OPINIE

Dankbaarheid: een levensstijl

Het is jammer als we dankbaarheid zien als een soort verplichtend concept. Dankbaarheid gaat niet om dingen die we moeten doen, maar om de manier waarop we in het leven staan. Voordat we onze to-dolijstjes voor 2017 ten uitvoer gaan brengen, is dat wellicht een goede correctie, schrijft Janneke Burger-Niemeijer.

10 INTERVIEW

Otto de Bruijne: 'Ik kies voor een actieve, proactieve, zelfs assertieve dankbaarheid'

Geslagen door het leven. Maar niet verslagen. Levend met beperkingen door een ernstige medische misser. Maar niet gebroken. Otto de Bruijne – bekend van de EO, van vele preek- en spreekbeurten en van tentoonstellingen waar zijn schilderijen te zien zijn – loopt, een klein stukje. Hij spreekt, hij schildert en hij denkt veel na. Wat kan hij zeggen over dankbaarheid?

20 EYEOPENER

Je zult weer kunnen dansen

Israël merkt als volk van God dat het allemaal niet zo lekker loopt. Er is gevaar. Er is ongelooft. Wat heeft God met zijn volk voor? Dan komt de profeet Jesaja met een boodschap. En gelukkig heeft hij goed nieuws: God is zijn volk niet vergeten. Hij zal het volk bevrijden en doen terugkeren. God brengt ballingen weer thuis. Goed nieuws. Ja, maar wacht even...

28 JEUGDTRENDS 2017 (1)

Jongeren verzuipen in informatie, terwijl ze hongeren naar wijsheid

In 2016 zagen we dat jongeren hun leven kleiner, persoonlijker en overzichtelijker maken. Deze beweging zet zich in 2017 door. Jongeren vinden moeilijk overzicht, omdat ze verzuipen in informatie. Dit botst met waar ze echt naar verlangen: wijsheid. Hoe geef je je leven betekenis in deze verwar(ren)de wereld?

24 ONTMOETING

'Doofheid is maar een klein stukje van wie ik ben'

Elselie de Jong-van der Zwaard uit Enschede is dovenpastor in het Interkerkelijk Dovenpastoraat. In haar droomkerk beheerst de voorganger gebarentaal, maar voorlopig verloopt de integratie van doven in de kerk bijzonder moeizaam, constateert ze. 'Ik mis een groep mensen die om de doven heen gaat staan.'

30 JEUGDTRENDS 2017 (2)

Waar laten we de jeugd los?

In de Jeugdtrends 2017 worden verschillende bewegingen in de leefwereld van tieners en jongeren beschreven. De trends en tips zijn erop gericht om het contact met de jeugd vast te houden. Het CBS becijferde dat in 2015 55-60 procent van de Nederlandse jongeren zich niet betrokken voelt bij een kerkelijke gezindte. Die cijfers geven te denken: waar laten we de jeugd dan los?

14 ERVARINGEN

Onder alle omstandigheden

‘Hier zit een dankbaar mens’, zei Andries Knevel onlangs in een interview in *Visie*. Hij is herstellende van een ziekte die hem bijna fataal werd. Als je oplet, hoor je dat vaker: bij een graf, bij een ziekbéd, in hoge ouderdom. Het is moeilijk, wordt er dan gezegd. Of: het doet pijn, we zijn verdrietig. Maar er is veel om dankbaar voor te zijn. Een bijdrage met verhalen over dankbaar zijn onder alle omstandigheden.

EN VERDER:

04 **Praktijklokaal**

12 **Redactioneel**

17 **Colofon**

17 **Nieuws**

18 **Stimulans**

19 **Column** Eline de Boo

27 **Column** Wim van der Schee

(beeld voorkant Melih Cevdet Teksen/Shutterstock)

Glas

Vroeg of laat krijgt iedereen als gevolg van de zonde te kampen met zorg, moeite en verdriet. Ik vind dat sombere stukje uit het huwelijksformulier altijd even een domper op de vreugde van het moment, maar het biedt wel een realistische blik op het leven dat het bruidspaar tegemoet gaat: de wittebroodsweken zullen voorbijgaan.

Hoe ga je om met het feit dat het glas niet altijd tot de rand toe gevuld is? Noem het halfleeg of halfvol, afhankelijk van of je pessimistisch of optimistisch van aard bent, maar met de onvolmaaktheid van het aardse bestaan krijgt iedereen te maken, in wat voor vorm dan ook. Veel westerlingen denken dat ze recht hebben op een vol glas en voelen zich daarom tekortgedaan. Om die reden houden ze God buiten hun leefwereld of klagen ze Hem aan: zo veel gebrekkigheid valt niet met het bestaan van een almachtige, liefdevolle God te rijmen. Het perspectief op moeiten verandert echter als tot je doordringt dat je niet eens recht hebt op het glas zelf, om nog even in die beeldspraak te blijven.

Dankbaarheid is misschien wel het beste tegengif tegen de huidige moppercultuur waar we deel van uitmaken en vaak hard aan meedoen. Het maakt je klein en rijk tegelijk: ‘Genadig is de HEER: wij zijn nog in leven! Zijn ontferming kent geen grenzen. Elke morgen schenkt Hij nieuwe weldaden’ (Klaagliederen 3). Op het gewraakte zinnetje uit het huwelijksformulier volgt de belijdenis: ‘Hij belooft als hemelse Vader voor ons te zorgen en roept ons op, in alles op Hem terug te vallen (1 Petrus 5).’ Dat roept een dankbaarheid in ons wakker die dieper gaat dan de aardse zegeningen die ons ten deel vallen. Die zijn per definitie vergankelijk en geven geen blijvende voldoening. Maar in Gods nabijheid vloeit onze beker over (Psalm 23).

Heleen Sytsma-van Loo
(GKv), redacteur *OnderWeg*

Gemeenten in gesprek over tucht

In 2015 zijn er binnen de GKv 107 mensen 'afgesneden' van de gemeente; binnen de NGK waren dat er 5. Het GKv-aantal is opvallend hoog: de laatste jaren is er sprake van een toename van het aantal mensen dat via een officiële beslissing wordt buitengesloten van de gemeente van Christus. Alleen: deze cijfers gaan over de laatste stap van kerkelijke tucht, niet over het (lange) traject ervoor. Is dat er nog steeds, en hoe taxeren en waarderen we dat? Er zijn geluiden te horen dat de tucht niet meer van deze tijd is. Is het vooruitgang dat de tucht minder en in ieder geval anders functioneert dan vroeger, terwijl de Nederlandse Geloofsbelijdenis het bedienen van de tucht één van de drie kenmerken van Christus' kerk noemt? Of is er sprake van kerkelijk verval?

De vraag hoe je in de kerk met de tucht omgaat, komt als vanzelf aan de orde als twee kerken elkaar ontmoeten en op weg zijn naar eenheid. De gemeenten van Langeslag (GKv) en Heino/Langeslag (NGK) gaan binnenkort met elkaar in gesprek over de notitie 'In liefde op elkaar toezien'. De kerk van Ommen-West (GKv) heeft besloten intern het gesprek over de tucht aan te gaan. Ds. Harrie de Hullu leidt twee leerdiensten erover. Die gaan niet alleen over de theorie van de tucht, maar willen vooral helpen om te komen tot onderling gesprek over het christelijk leven, over gebod en zonde. Want daar ligt volgens de predikant de moeite: 'We praten als christenen met elkaar over van alles en nog wat. Maar het wordt moeilijker als je

(beeld borzaya/Stock)

de ander, die dingen doet waar jij je zorgen over maakt, erop aanspreekt. Of is het misschien eerlijker om te zeggen dat we dat helemaal niet willen, elkaar aanspreken?' Voorafgaand aan de leerdiensten heeft de kerkenraad zelf gepraat over de tucht: 'We zeiden tegen elkaar dat we ons niet moeten laten aanpraten dat er geen tucht meer is in onze kerk en dat tucht niet meer in deze tijd past. Tucht is iets van alle tijden. Maar de manier waarop we ermee omgaan verschilt.' In het kerkenraadsoverleg is de nadruk gelegd op het onderlinge gesprek in de gemeente.

Ook de GKv van Capelle-Zuid-West stelde eind 2016 het onderwerp aan de orde. Dat gebeurde door ds. Rob Vreugdenhil in een

gemeentecatechese op zondagmiddag. De catechesemiddag kreeg een vervolg in een speciale gespreksavond kort daarna. Op die gemeenteavond sprak Vreugdenhil over de praktische toepassing van de tucht en de manier waarop de nieuwe GKv-kerkorde hierover spreekt. Volgens

>> *'Of is het misschien eerlijker om te zeggen dat we dat helemaal niet willen, elkaar aanspreken?'* <<

Webtips

- www.onderwegonline.nl/8130-aan-de-slag-met-tucht
- www.onderwegonline.nl/wp-content/uploads/2014/11/OW-2-21-Tucht.pdf
- blad-dienst.nl/portfolio/2015-winter
- nogmeer.pastorklaas.nl/hc-zondag-31
- www.praktijkcentrum.org/wp-content/uploads/2013/08/tucht.pdf

Vreugdenhil gaat het niet 'om een randverschijnsel, maar over de kern van kerk-zijn'. Ook in Ommen kwam die kern van kerk-zijn aan de orde. Daar wijst men op de Nederlandse Geloofsbelijdenis, waarin de tucht als kenmerk van de kerk beleden wordt, naast de zuivere bediening van het Woord en het juiste gebruik van de sacramenten.

Kerkgebouw steeds vaker gebruikt voor meerdere doelen

Hoe ziet een kerkgebouw anno 2017 eruit? Is het belangrijk voor een gemeente om een eigen gebouw te hebben? En welke rol heeft dat gebouw in de buurt? Je hoeft niet altijd een bijzondere symbiose te hebben met de buurt, zoals in Hart van Vathorst van de GKv Amersfoort-Vathorst, om toch je gebouw optimaal te benutten.

» *In het kerkgebouw worden ook vioollessen en EHBO-cursussen gegeven* <<

Zo kwam de samenwerkingsgemeente NGK-GKv Maastricht onlangs tot goede afspraken met de peuterspeelzaal Spet en Spat, die het klassieke kerkgebouw (de Waalse Kerk, gebouwd in de achttiende eeuw) mede gaat gebruiken. Dat levert ook de nodige huurinkomsten op. Het vereiste vanwege de wet- en regelgeving voor peuterspeelzalen wel de nodige aanpassingen aan de ruimte in het kerkge-

bouw en het betekent ook dat het gebouw niet beschikbaar is voor de gemeente tijdens de dagdelen dat de peuterspeelzaal er gebruik van maakt.

De Open Hof (NGK Dordrecht) is al veel verder met het gedeelde gebruik van het gebouw. Naast een intensief gebruik door de eigen gemeente op zondag en door de week, vinden er ook diensten plaats van de Vietnamese Protestantse Gemeente. Maar er worden ook vioollessen gegeven en EHBO-cursussen, waarbij waarheidsgetrouw geschminkte mensen met hun 'wonden' rondlopen, en de voedselbank gebruikt het gebouw als uitgiftepunt. Daarnaast zijn er verenigingen uit de buurt die het gebouw gebruiken voor hun vergaderingen: twee verenigingen van appartementseigenaren en een moestuinvereniging. Ook wordt de kerk benut als uitgiftepunt voor kranten. De Open Hof heeft verder buurtwerk opgezet in de wijk Sterrenburg, met onder meer elke laatste zaterdag van de maand een buurtmiddag met creatieve activiteiten. Elke dinsdag is er een inloopmiddag, met onder meer taalondersteuning, een creahoek, een bidhoek, verkoop van tweedehandskleding en een beweegtuurtje.

In de Waalse Kerk (GKv-NGK Maastricht) komt ook een peuterspeelzaal. (beeld Kleon3/Wikimedia)

Webtips

- www.openhofdordrecht.nl/content.php?pagina_id=133
- www.steunpuntkerkenwerk.nl/wp-content/uploads/2013/05/Huurovereenkomst_kerkgebouwen-model-PKN.pdf

500 jaar Reformatie en de kerken

De kerken die meededen met de Week van Gebed (15-22 januari) zijn er in feite al mee begonnen: de herdenking van het begin van de reformatie van de kerk in 1517, dit jaar dus 500 jaar geleden. In deze Week van Gebed lag de nadruk op de (onderlinge) verzoening aan de hand van de bekende tekst uit 2 Korintiërs 5:14-20. Het materiaal hiervoor kwam uit het land waar het allemaal begon in 1517: Duitsland. De Duitse kerken roepen erin op om samen verzoening concreet te maken in ons dagelijks leven.

Ook de GKv Drachten-Nijega besteedt aandacht aan 500 jaar Reformatie. Ds. J.H. Tempelman begint een serie artikelen in het kerkblad waarin hij teruggaat naar de

man met wie het allemaal begon: Luther. In de eerste aflevering geeft hij een citaat van Luther uit een gebedenboekje uit 1522: 'Ik vertrouw onveranderlijk op Hem, hoelang Hij ook uitstelt, en ik schrijf Hem geen doel, tijd, maat of manier [van verhooring] voor, maar geef alles over aan Zijn Goddelijke wil met een vrijwillig en oprecht geloof.'

Webtips

- www.ref500.nl
- www.missionederland.nl/wvgthema

Dankbaarheid: *een levensstijl*

Het nieuwe jaar is nog tamelijk fris. Wellicht heb je in je hoofd of op papier goede voornemens gemaakt of heb je samen met anderen benoemd waarin je wilt groeien of wat je wilt bereiken in 2017. Zaken waar je op 31 december 2017 dankbaar voor wilt zijn – als de Heer dan nog niet is teruggekomen. Want dankbaar zijn dat doe je toch aan het einde van een jaar? Wat raar eigenlijk, om een nieuw jaar met het thema dankbaarheid te beginnen.

tekst **Janneke Burger-Niemeijer**

Het thema dankbaarheid zoemt de afgelopen maanden rond, maar niet zozeer in gereformeerde kring. Daar kan dankbaarheid als een wat uitgekauwd thema uit de Heidelbergse Catechismus worden ervaren. Gods verlossing uit onze ellende is geweldig en onze reactie daarop zou dankbaarheid moeten zijn. Dat kun je zomaar lezen als verplichte dankbaarheid. Zelf heb ik het in elk geval wel altijd met die wat dwingende ondertoon gelezen. Doordat de Catechismus vervolgens de wet en het gebed uitlegt, kan gemakkelijk de indruk ontstaan dat dankbaarheid gaat over de plichten van een christen-

mens: bidden en een moreel goed leven leiden. Nu denk ik dat het ook in 2017 en zeker voor gereformeerde christenen belangrijk is om in innig gebed met God verbonden te leven. Ook denk ik dat we nog veel verder kunnen groeien in de vernieuwing van ons leven, de heiligheid van onze daden. Daarvoor biedt de Catechismus inspiratie genoeg, mocht je nog op zoek zijn naar wat leesstof bij je goede voornemens. Maar het is jammer als we dankbaarheid zien als een soort verplichtend concept. Zomaar kan er dan een *do ut des*-gedachte in je leven sluipen: omdat God ons gered heeft, moe-

ten wij natuurlijk dankbaar zijn. Deze gedachte is heidens en past niet bij de genade die we in Christus krijgen. Gelukkig kun je ook anders over dankbaarheid denken. Dankbaarheid gaat niet over dingen die we moeten doen, maar over de manier waarop we in het leven staan. Voordat we onze to-dolijstjes voor 2017 ten uitvoer gaan brengen, is dat wellicht een goede correctie.

Brood

We leven in een wereld waarin het vreselijk belangrijk is wat we doen en wat we bereiken. We worden al snel geleefd

Het leven voelt zo wreed, zo oneerlijk, zo uitzichtloos. Werkt het dan om een lijstje op te hangen met dingen waar je dankbaar voor bent? (beeld punghi/Shutterstock)

door onze agenda, onze verplichtingen en alles wat we onszelf daarin aandoen. Daarbij komt dat onze maatschappij hyperreflectief is. Telkens weer moeten we erover nadenken hoe we ons voelen. Zitten we wel goed in ons vel? Doen en voelen, daar lijkt het om te gaan. Met onszelf als centrum van het universum. Ik geloof niet dat we er gelukkig van zijn geworden, getuige het aantal mensen met een burn-out en de hoeveelheid antidepressiva die geslikt wordt. Ook onder christelijke Nederlanders. Ik moet vaak denken aan Maarten Luther, die de zondige mens 'de in zichzelf gekromde

mens' noemde. Krom jezelf maar eens. Je voelt alleen je ellendige lichaam, in gekke bochten. Je ziet alleen rare stukjes vlees van jezelf. Als God je in Christus rechtvaardigt, stelt Luther, zet Hij je weer rechtop. Ga maar rechtovereind staan! Je ziet de wereld weer, je kunt de hemel zien, je kunt God zien. Als God je rechtop doet staan, ben je niet meer het centrum van je eigen universum. Hoe heerlijk bevrijdend is dat! Dankbaarheid gaat volgens mij over dit proces. Dat je je telkens weer richt op God, die jou opricht. De Canadese schrijfster Ann Voskamp schreef het boek

Duizendmaal dank toen ze ontdekte hoe Jezus zelfs aan het laatste avondmaal, bedrukt vanwege het lijden dat over Hem zou komen, toch dankte voor het brood. Voskamp ontdekte hoe dankzegging de sleutel tot een leven van genade en vreugde is, zelfs een leven dat (in haar geval) getekend is door een angststoornis, de dood van veel geliefden en het kapotte huwelijk van haar eigen ouders.

>> Ik ben er diep van overtuigd dat geloven vaak 'en toch' zeggen is <<

Volgens mij raakt Voskamp een vraag die veel christenen op dit moment bezighoudt: hoe kan ik in deze wereld in God geloven, mijn vreugde in God bewaren en anderen daar iets van laten zien? Het lijden in deze wereld en het uitblijven van de wederkomst van Jezus Christus lijkt me hét apologetische probleem van vandaag. Hoe behouden we als gelovigen ons vertrouwen in de goedheid van God, niet alleen op zondag, maar alle dagen van de week?

Misschien herkende je deze vragen toen je de foto's zag van de kinderlijkjes die aanspoelden uit de Middellandse Zee. Misschien sta je zelf aan een ziekbed en worstel je met Gods goedheid. Mijn geloof wankelt als ik mensen tegenkom die al zo kwetsbaar in het leven staan en dan storm na storm moeten ondergaan. Het leven voelt zo wreed, zo oneerlijk, zo uitzichtloos. Werkt het dan om net als Ann Voskamp een lijstje op te hangen met dingen waar je dankbaar voor bent? Is dat niet een goedkope therapeuten-truc?

Remedie

Ik ben er diep van overtuigd dat geloven vaak 'en toch' zeggen is. Je vastklampen aan de goedheid van God. Er is zo veel dat de andere kant op lijkt te wijzen, en tóch blijf ik vertrouwen op Gods genade. En toch blijf ik God de eer geven om God te zijn.

Philip Yancey schrijft ergens dat dat in essentie bidden is: God op de troon laten zitten. Ergens hebben we altijd de neiging om zelf op die troon plaats te nemen en te denken dat wijzelf de hoofdpersoon van ons eigen leven zijn. Dat doen we vaak als we goede voornemens maken: wat willen *wij* bijdragen aan deze wereld, wat willen *wij* graag meemaken? We doen het ook als we zo veel nadenken over onszelf en over wat wij nodig hebben in het leven. Telkens weer komen we in de verleiding om te denken dat ons leven over ons gaat. Volgens Philip Yancey is bidden de enige remedie, omdat bidden betekent dat je tegen God zegt dat Hij de belangrijkste is, dat het om Hem draait. Ik vermoed dat dankzeggen op hetzelfde neerkomt. Dankzeggen is ook een afzien van jezelf, van je eigen messias-aspiraties en groothedswaanzin. Je maakt een lijstje met dankpunten, maar het draait niet om jou.

>> Tijdens het koken kan ik even snel mijn Instagramaccount bekijken, maar ik kan ook danken voor de sappige wortels <<

De basis van dat 'en toch' is natuurlijk het kruis. Dat is het moment in de wereldgeschiedenis waarop God alles omdraait. Wat lijden, onrecht, veroordeling en een-

Als ik naar school fiets, kan ik altijd een paar minuten te laat weggaan, maar ik kan ook op tijd vertrekken en aandacht hebben voor de wereld om me heen. (beeld FaceMePLS/ Flickr)

zaamheid lijkt, wordt triomf en herstel, vrijheid en verbondenheid. Aan het kruis laat Jezus zien wat het is om alles te verliezen en toch de wereld te winnen. Vertrouwen op Gods genade heeft dus altijd iets wat wezensvreemd is aan deze wereld, iets wat alles omdraait, wat 'en toch' blijft zeggen. Dankbaarheid kan in deze wereld alleen als het wortelt in het afschuwelijke kruis van Golgota, dat een boom des levens is geworden. Zou het kunnen dat wij ook onze kruisen kunnen noemen, ervoor kunnen danken en juist daar leven blijken te ontvangen?

Test

De katholieke filosoof Paul van Tongeren heeft geprobeerd dankbaarheid als begrip ook voor atheïsten te behouden. Uiteindelijk komt hij uit op de notie van ontvangen. 'Laten we de dankbaarheid dus niet identificeren met de dank waarmee we een geschenk vergoeden, maar haar liever zoeken in dat ontvangen, de mogelijksvoorwaarde voor geven én danken. Ontvangen zou weleens de

kunst van de dankbaarheid kunnen zijn, de kunst die dat wat ons overkomt tot een geschenk maakt en onze reactie daarop tot dank. Soms gaat dat bijna vanzelf. Een kind dat geboren wordt, ook als de moeder er hard voor moest werken en zelfs als de ouders het eerder hadden over "een kindje maken", kan bijna niet anders dan als een geschenk ontvangen worden' (essay in *Trouw*, 13 december 2015).

Als we het leven ontvangen, creëert dat een levenshouding van dankbaarheid, die ons helpt om het leven te genieten en door te geven. Ook als we niet in God geloven en onze dankbaarheid dus niet persoonlijk aan God gericht is.

Toen Marc Janssens, journalist bij het *Nederlands Dagblad*, aan Paul van Tongeren vroeg wat dankbaarheid voor hemzelf betekende, gaf hij aan dat het voor hem niet moeilijk was, omdat hij zo'n probleemloos leven had gehad, tot en met de goede uitslag van een recent onderzoek naar een melanoom (*ND*, 15 januari 2016). 'Natuurlijk kan ik God

daarvoor danken. Maar kan ik dat ook als het straks wel fout gaat en mijn comfortabele leven ten einde is? Die test moet nog komen.'

Uiteindelijk is dat inderdaad de vraag: is dankbaarheid een manier om het leven te genieten? Dan lijkt het er vooral om te gaan dat je kunt blijven genieten van het leven. Het vertrouwen lijkt te liggen in het leven zelf, dat genoeg moet kunnen aanreiken om dankbaar voor te zijn. De zonsopgang, die ene bloem, de smaak van je eerste kop koffie... Dat zijn vaak ook mijn eigen geluksgevoelens en ze lijken verdacht veel op de duizend dankpunten van Ann Voskamp. Het verschil is dat op de lijst van Voskamp niet alleen de mooie dingen van het leven staan. De kritische vraag is wat je doet met het lijden. Komt je eigen onvermogen ook op de lijst te staan? En de ziekte van je geliefde? Heb je dan zo veel vertrouwen in 'het leven' om dat als geschenk te aanvaarden?

Ik denk dat juist bij het lijden blijkt dat het er toch op aankomt om in God te geloven, in een persoonlijke God, die te vertrouwen is en aan wiens goedheid je blijft vastklampen. Juist bij het kruis van Jezus Christus leren we Gods goedheid kennen en ontdekken we hoe geliefd we zijn. Juist bij het kruis leren we dat er een God is op wie we ons kunnen richten, een God die we kunnen danken, omdat Hij ons ook in tijden van lijden geeft.

Braambos

Dankbaarheid gaat niet alleen over die momenten van lijden. Ik noem ze uitdrukkelijk, omdat we er als westerse christenen zo slecht mee kunnen omgaan en omdat ze ons zo makkelijk van ons vertrouwen in Gods goedheid beroven. Ik geloof daarom dat het oefenen van dankbaarheid, juist in zware tijden, ons kan helpen om dicht bij God te blijven leven. Maar ik heb ook van Ann Voskamp geleerd hoe dankbaarheid me kan helpen in de belachelijke haastigheid van het normale leven.

'*Life is not an emergency*', leerde ik van Voskamp. Pas als ik mijn haast kan loslaten, kan ik God ontmoeten en wordt het gewone moment een heilig moment, de gewone keuken een brandende braambos. Dankzeggen helpt me om uit die mallotige tredmolen te stappen, om stil te staan en van God te ontvangen. Ook dat heeft onze op hol geslagen wereld zo nodig: om God in de gewone dingen te ervaren en te eren. Als ik te haastig leef, sta ik zelf weer in het centrum en ben ik uiteindelijk dolgedraaid en ongetroost. Daarom probeer ik mezelf aan te leren om bepaalde momenten stil te zijn, te ontvangen. Tijdens het koken kan ik even snel mijn Instagramaccount bekijken, maar ik kan ook danken voor de sappige wortels en de geur van koriander. Als ik naar school fiets, kan ik altijd een paar minuten te laat weggaan, maar ik kan ook op tijd vertrekken en aandacht hebben voor de wereld om me heen. Op weg naar die moeilijke afspraak zie ik toch de pracht van rijp op het land. Als ik dank, zie ik zoveel meer.

Troost

Weet je wat bijzonder is? Als ik nalees wat Zacharinus Ursinus eigenlijk bedoelde met dankbaarheid in de Catechismus, lees ik: 'Want het voornaamste doel waartoe wij verlost zijn, is: opdat wij (Gode) dankbaar mogen zijn, d.w.z. opdat wij de weldaden van Christus mogen erkennen en grootmaken.' Als eerste redenen voor de noodzaak van dankbaarheid noemt Ursinus de eer van God en onze vertroosting. Als we ons oefenen in dankbaarheid, zetten we God op de belangrijkste plaats in ons leven en gunnen we onszelf de troost van het vertrouwen in deze God. God zet ons recht op onze voeten en leert ons met nieuwe ogen te kijken, met een nieuw hart. 'En toch', fluister je dan.

Janneke Burger-Niemeijer (GKv) is theoloog en hoofdredacteur van het christelijke gezinsmagazine *Jente*.

Leestips

Matt Redman en Craig Borlase, *Tienduizend redenen. Verhalen over geloof, hoop en dankbaarheid*, Barneveld (Vuurbaak), 2016.

Ann Voskamp, *Duizendmaal dank. Zoek het ware leven waar het te vinden is: vlak voor je neus*, Franeker (Van Wijnen), 2012. Er hoort een werkboek bij. Ann Voskamp heeft ook haar eigen website (www.annvoskamp.com) en Facebookpagina. In het voorjaar verschijnt van haar *Gebroken leven. De uitdagende weg naar overvloed*.

Omdat het gebed het voornaamste is in onze dankbaarheid, past hier ook een verwijzing naar Tim Keller, *Bidden. Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*, Franeker (Van Wijnen), 2015. Hoofdstuk 12 is gewijd aan lofprijzing en dankzegging.

Marinus van den Berg, *Danken maakt 't verschil. Denken over danken*, Utrecht (Kok/Ten Have), 2008.

Marije Vermaas, *Dank. Inspiratieboek*, Zoetermeer (Boekencentrum), 2014. Een praktisch boekje met veel verhalen en tips hoe je zelf kunt leren om dankbaarder te leven.

Webtips

- www.desiringgod.org/articles/how-a-heavy-heart-gives-thanks
- www.simpelerleven.nl/relatie/kiezen-voor-dankbaarheid
- www.goinswriter.com/thankful

Otto de Bruijne over leven met beperkingen

‘Ik kies voor een actieve, proactieve, zelfs assertieve dankbaarheid’

Geslagen door het leven. Maar niet verslagen. Levend met beperkingen door een ernstige medische misser. Maar niet gebroken. Otto de Bruijne – bekend van de EO, van vele preek- en spreekbeurten en van tentoonstellingen waar zijn schilderijen te zien zijn – loopt, een klein stukje. Hij spreekt, hij schildert en hij denkt veel na. Wat kan hij zeggen over dankbaarheid?

tekst **Leendert de Jong**

Dankbaarheid. Dat lijkt een beetje een gek thema, omdat dankbaarheid bij mensen zoals wij vandaag nou niet echt hot is, toch?

‘Het motto vandaag is autonomie. Je wilt jezelf tot wet zijn, je wilt niet afhankelijk zijn van wie of wat dan ook. Inderdaad geeft zoiets weinig ruimte voor dankbaarheid, vooral omdat de gedachte is dat autonomie, onafhankelijkheid, tot vrijheid leidt. Dit denken staat centraal. Het is veroorzaakt door een aantal factoren: er is geen hogere macht meer en dus gaan we voor het ideaalbeeld van de autonome mens die geen hulp nodig heeft. Ik zie die mens

als het ware op een kale vlakte staan, ongenaakbaar, indrukwekkend zelfs. Maar als er een storm komt – ik noem een voorbeeld: je raakt dingen kwijt, je wordt arm – dan valt die mens wel om. Maar zelfs dat vindt hij niet erg. Want dan vecht hij zich terug en eist hij...’

Maar is dat terugvechten er echt wel? Ergens proef je vandaag ook het verlangen om te leren juist wél dankbaar te zijn.

‘Ik denk dat de wal het schip keert. Inderdaad heeft de autonome mens zo langzamerhand behoefte aan verbinding, aan contact. Je ziet dat bijvoor-

beeld bij de jongere generaties. Veel meer en beter dan oudere generaties, zoals die van mij, houden zij vriendschappen aan, ook na het aangaan van een vaste relatie of een huwelijk. Wij dachten vroeger: verbinding en contact zoek je allereerst binnen het huwelijk, dat moet ook. Dat is fout, dit doet de jongere generatie beter. Opvallend is wel dat zij vooral verbinding zoeken, maar (nog) geen commitment. En dan wordt het, als het om dankbaarheid gaat, toch weer lastig.’

Hoezo?

‘Omdat dankbaarheid een adres zoekt:

om dankbaar te kunnen zijn, moet je wel weten waar iets vandaan komt. Ik zag dit een keer terug bij iemand die een prijs in een loterij gewonnen had. Zij vroeg: "Oh, waar heb ik dit aan te danken?" Een terechte vraag, want wie of wat moest zij bedanken? Is dat het lot, of de notaris of haar eigen slimheid om dat ene lot te kopen?

>> *'Dankbaarheid zoekt een adres: om dankbaar te kunnen zijn, moet je weten waar iets vandaan komt'* <<

Eigenlijk vroeg ze: waar moet ik naartoe? Alleen al die vraag dwingt de autonome mens als het ware om buiten zichzelf te zoeken, om zich te verbinden en te committeren. Maar ja, dat blijft lastig.'

In een meditatie van enkele jaren geleden zei je: het woord 'dankbaarheid' gaat eigenlijk terug op een woord waarin zowel iets zit van gave als van vreugde. Hoe zit dat?

'Dat woord is *eucharistia*. *Eu* is goed, *charis* is gave. En dat woord *charis* ligt weer dicht bij *charan*: vreugde. Bij dit laatste moet je overigens niet denken aan zomaar even blijdschap. Een oude wijsgeer heeft eens gezegd: "Vreugde is een ernstige zaak." Daarmee bedoelde hij dat vreugde ook door de diepte van moeite en verdriet heengaat. Die twee bij elkaar, gave en vreugde, brengen je als vanzelf bij een adres – waar komt iets vandaan? – en bij redding – hoezo vreugde?'

Otto de Bruijne: 'Heel het leven is gewoon te groot. Ik moet dat klein maken. En dus kijk ik ernaar per dag, per uur, per minuut.' (beeld Folkert Rinkema)

>>

De tijd is kort

Na de kerstdienst sprak ze me aan: een oude mevrouw uit onze gemeente. Mijn interview in de plaatselijke krant over het verzoeningsproces tussen de GKv en de NGK had bij haar veel losgemaakt. Ze begon te vertellen over de scheur die bijna vijftig jaar geleden in haar eigen gemeente werd getrokken. Een deel van de kerkenraad en van de gemeente ging weg. 'Er zijn zulke erge dingen tegen en over ons gezegd.' Ze vertelde het alsof het gisteren gebeurd was en ik kon merken hoeveel pijn het haar nog deed.

Deze vrouw is de enige niet. Er zijn meer 80-plussers die nog steeds lijden onder het feit dat hun kerk stukging of onder wat hun persoonlijk werd aangedaan. Predikanten, hun weduwen, hun kinderen.

Houd daar toch eens over op, kreeg ik kortgeleden als reactie, toen ik voor deze slachtoffers aandacht vroeg. Maar nee, ik houd er niet over op. Ik geloof dat God van ons vraagt om oog voor hen te hebben, juist nu we elkaar als kerken terugvinden. Geen zand erover, maar het verleden onder ogen zien.

>> Waarom niet nu al hardop zeggen wat niet deugde? <<

Op diverse plaatsen in het land zijn er gesprekken geweest met getroffen en uit die tijd. Ze hebben hun verhaal verteld, er zijn woorden van schuld, spijt en verzoening gesproken, en broers en zussen hebben elkaar de hand gereikt. Het is balsem op schrijnende wonden. Maar dat is lang niet overal gebeurd. En gezien de leeftijd van de slachtoffers: de tijd is kort.

De mevrouw uit onze gemeente stierf twee dagen na ons gesprek, plotseling. Zij ervaart nu de volkomen eenheid met allen van wie ze op aarde gescheiden raakte. God heeft haar pijn weggenomen. Maar waarom zouden we wachten tot het moment dat we elkaar bij Jezus met nieuwe ogen en nieuwe harten zien? Waarom niet nu al hardop zeggen wat niet deugde? Daarom blijf ik zeggen: zoek de slachtoffers van kerkelijk misbruik op, doe recht, benoem schuld, vraag vergeving, zoek verzoening.

Kerkmensen en kerkleiders van nu zeggen: maar wij waren toen nog jong, wij hebben niets verkeerd gedaan. Maar Daniël, Ezra en Nehemia beleden plaatsvervangend schuld voor de zonden van hun voorouders, voor de wandaden van vorige generaties: 'Heer, God van hemel en aarde, wij hebben gezondigd...' Niet zij, maar wij. Niet hij, maar ik. Ook ik dus.

Ad de Boer (NGK), hoofdredacteur van *OnderWeg*

Wil je dit eens toepassen op jezelf, op jouw leven?

Hoe werkt dit?

'Wel, neem het leven dat ik leef. Dat is niet mijn leven, waar ik de baas van ben. Nee, ten diepste ga ik daar niet over. Zoals ik al niet over mijn geboorte ging. Ik ben zomaar ontstaan, op een moment, door de liefde van mijn ouders. Alleen dat al laat zien dat iemand – God – wilde dat ik leef. Het is mij maar overkomen. Een gave dus.

>> *'Ik leef met een handicap, ja, en dat is zwaar'* <<

Wat mij ook als gift is overkomen, is dat ik in dit leven overtuigd geraakt ben van de noodzaak van verzoening, van vrede met God. En daar sta ik dan, als het ware op het podium van de gaven dat ik leef én dat ik de noodzaak van verzoening ken. Maar er is niet alleen een podium. Er is ook een decor dat behoorlijk zwart is, door chaos, door zinloosheid, door boosheid over dingen in het leven. Al die dingen zijn er in mijn eigen leven en ook verder weg. Zo is het wel, zo ziet dat decor eruit.'

En dan, wat doe je dan?

'Dan moet ik, klein mannetje dat ik ben, gaan lopen op het podium, tegen de achtergrond van dat decor. En dan komt de vraag op: wat dan, wat moet ik doen? Dan opeens gaat als het ware het licht aan. Het licht dat zegt: God wil mij. God heeft mij lief. God gééft, ook verzoening. Door dat licht veranderen zowel het podium als het decor totaal. In die situatie moet ik steeds opnieuw kiezen. Wil ik leven vanuit het nog onverlichte decor, vanuit kritiek en boosheid vanwege de medische misser die mij overkwam, vanuit de chaos en de moeite die mij daardoor troffen en die zovelen in deze wereld treffen? Of wil ik het leven dat ik leid zien als een antwoord: ik wil op God de gever gericht zijn, ik wil "antwoordelijk" leven? Dat is de keuze.'

In 2006, toen jij wakker werd uit de coma die ontstond na de medische misser, heb jij jouw keuze gemaakt...

'Ja, voor dankbaarheid. Voor een actieve, proactieve, zelfs assertieve dankbaarheid. Die bevrijding

geeft. Die energie vrijmaakt. Die een mens tot overwinnaar maakt: je hoeft niet meer tegen allerlei negatieve dingen te vechten.'

Dit laatste klinkt nogal stoer: overwinnaar.

'Ja, maar het is allesbehalve stoer bedoeld. In feite gaat het om overgave. Ik geef mij over aan God die geeft, die mij geschapen heeft, die mij liefheeft en mij verzoening geeft. Dat is mij overkomen en daar wil ik antwoord op geven. Ik heb zo'n keuze trouwens eerder meegemaakt, zo'n 25 jaar geleden. Ik zat toen in mijzelf vast. In die tijd was ik een keer in Kootwijkerzand, op een kale zandvlakte. Boven op een heuveltje in de buurt stond een aantal bomen. De keuze was toen: blijf je staan op die kale vlakte, alleen, of ga je naar die heuvel toe en kies je voor dankbaarheid: voor de mensen – de bomen – om je heen,

>> *'De diagnose was: als hij ooit loopt, is dat met behulp van een soort looprek'* <<

omdat zij er zijn, omdat God ook hen geschapen heeft? Ik heb er uren over gedaan om hierin een keuze te maken. Uiteindelijk koos ik voor het heuveltje en voor die bomen. Voor dankbaarheid voor de mensen om mij heen. Heb ik toen mijzelf verloren? Nee. In 2006, toen ik uit die coma bijkwam, kwam ik voor net zo'n keuze te staan.'

Maar goed, ik kan mij voorstellen dat jouw leven – met alle beperkingen die daarbij horen – moeilijk is. Dat het gewoon zwaar is om dat leven als een gave te zien.

Openbaring

Otto de Bruijne (1949) werkte vroeger als godsdienstleraar. Eind jaren zeventig ging hij aan de slag bij TEAR. In 1984 verhuisde hij met zijn gezin naar Nairobi, Kenia, vanwaaruit hij voor de Afrikaanse Evangelische Alliantie werkte. Van 1994 tot 2003 maakte hij tv-programma's voor de EO, zoals *Otto in Afrika*, *Otto op zoek* en *Omega*. De Bruijne is een veelgevraagd spreker. Ook schrijft en schildert hij. Op dit moment werkt hij aan een serie schilderijen over het Bijbelboek Openbaring. Hiernaast zijn verbeelding van Openbaring 1, over de brieven aan de zeven gemeenten.

'Dat is zo. Ik leef met een handicap en dat is zwaar. In feite betekent dit dat ik elke dag de keuze voor dankbaarheid moet maken, als het ware in een soort militaire discipline. Wat helpt, is om dit leven, en de realiteit van het donkere decor, klein te maken. Heel het leven is gewoon te groot. Ik moet dat klein maken. En dus kijk ik ernaar per dag, per uur, per minuut. Dit werkt net als lopen in de bergen. De bergen, neem de Alpen, zijn veel te groot. Maar een helling is nog wel te doen.'

Heb jij nog andere tips?

'Ik zeg liever: handreikingen. Ik noem er een paar. Zoek de plaats van de dankbaarheid op: de eucharistie, het avondmaal, de zondagse erediensten. Want hoe zou je dankbaar kunnen zijn als je die plaatsen niet kent? Het tweede: de Bijbel is ook het boek van de dankbaarheid. Doe dat open en lees! Het derde: *get your acts together*. Ik bedoel hiermee: maak je hoofd schoon van die o zo bekende en dichtbij liggende drang naar geluk, van de drang naar materiële zaken, van het verlangen van die au-

tonome mens in je om gelijk te hebben en te stellen: dit heb ik verdiend, en als het even anders gaat, zorg ik wel dat ik het krijg.'

In een interview twee jaar na de medische misser en het wakker worden uit de coma, zei je: 'Ik kom uit dit karretje! Daar ben ik van overtuigd.' Met karretje bedoelde je de rolstoel. Kortgeleden zag ik jou rijden in iets wat veel op een rolstoel leek.

'Feitelijk gaat het nu om een scootmobiel, geen rolstoel dus. En dat terwijl de diagnose was: als hij ooit loopt, is dat met behulp van een soort looprek; zonder rolstoel wordt heel lastig. Maar ik kan nu zo'n vijfhonderd meter lopen zonder een rek. En met krukken erbij pak ik een klein Italiaans stadje! De rolstoel is weg. Ik kan autorijden en daarnaast gebruik ik de scootmobiel. Dus ja, ten dele kwam er verbetering en genezing. Ten dele ook niet, zeker niet. Maar het wordt beter... later!'

Leendert de Jong (GKv) is hoofdredacteur van *OnderWeg*.

Onder alle omstandigheden

‘Hier zit een dankbaar mens’, zei Andries Knevel onlangs in een interview in *Visie*. Hij is herstellende van een ziekte die hem bijna fataal werd. Als je oplet, hoor je dat vaker: bij een graf, bij een ziekbed, in hoge ouderdom. Het is moeilijk, wordt er dan gezegd. Of: het doet pijn, we zijn verdrietig. Maar er is veel om dankbaar voor te zijn. Een bijdrage met verhalen over dankbaar zijn onder alle omstandigheden.

samenstelling **Heleen Sytsma-van Loo**

Ontvangen

Margriet van der Kooi is geestelijk verzorger en auteur van onder meer Het kleine meisje van de hoop. Ze illustreert dankbaarheid aan de hand van een bevriend echtpaar.

Een echtpaar, midden 70 zijn ze. Er zijn zorgen rond de vrouw. Het was begonnen met wat vreemde hindernissen die ze eerder niet had. Problemen met autorijden en onhandigheden: een glas omstoten, tegen een tafeltje aanlopen. De neuroloog had er niet omheen gedraaid: u zult uw geheugen

gaan verliezen. Dat was moeilijk. Ik ga mezelf verliezen, wist ze. En wij wisten dat ook. We waren er allemaal zwaar en droevig om. We gingen haar verliezen en dat zou onontkoombaar zijn. Zij herpakte zich. Ze had nog tijd. Ze vatte de diagnose op als het sein dat ze haar huis moest bereiden. We zagen hoe ze dat deed: ze schreef brieven aan mensen met wie ze nog wat te vereffenen had en vroeg aan sommigen vergeving voor dingen waarvan ze vond dat ze die anders had moeten doen. De geschiedenis die

Je hoort het vaak, bijvoorbeeld in ouderdom: het is moeilijk, maar er is veel om dankbaar voor te zijn. (Photographee.eu/Shutterstock)

>> Dankbaar zijn is één ding; danken is wat anders. Dankbaarheid is wat je voelt. Danken is wat je doet.

(Tim Keller, Facebook, 25 november 2016) <<

Levens einde

Marije Vermaas schreef het inspiratieboek Dank (Zoetermeer, Boekencentrum, 2014). Een fragment.

Als ik aan een dankbaar persoon denk, komt de herinnering boven aan die grijze zondagmiddag waarop wij afscheid moesten nemen van mijn geliefde vader. Hij lag in een ziekenhuisbed midden in onze woonkamer, zijn eens zo sterke lijf aangestast en afgebroken door de ziekte die zo veel slachtoffers maakt. Om zijn bed zaten bedroefde mensen.

Hij nam met persoonlijke woorden één voor één afscheid van ons. Daarna zei hij: 'Laten we zingen.' Zonder ons antwoord af te wachten, zette hij in: 'Breng dank aan de eeuwige, breng dank aan de heilige.' Voorzichtig zongen we mee. Toen het lied uit was, zei hij: 'Nog een keer.' Zijn helderblauwe ogen waren gericht op de hemel.

Het is inmiddels alweer jaren geleden, maar die blik in zijn ogen en zijn zingende krakende stem houden mij nog dagelijks bezig. Hoe kan iemand op zijn sterfbed zingen over zwakken die sterk worden? Hoe kan iemand wiens lijf op een mensont-

>>

ze had met één van hen, kende ik. Ik voelde licht protest: maar dat klopt niet, jij was daaraan niet schuldig!

'We hadden beiden ons deel aan de verwijdering', zei ze kalm. 'Ik kan alleen verantwoordelijkheid nemen voor mijn deel.'

Daarna waren er de boeken die opgeruimd werden en het huis met de trappen dat verkocht moest worden. Een klein appartement werd betrokken.

De man van onze vriendin zei nog iets waardoor ik mijn oren spitste. Hij zei: 'Ik leer nieuwe dingen. Ik leer dat er veel mensen om ons heen zijn die iets voor ons willen doen. De één komt voorlezen. Een ander kookt voor ons. Weer een ander neemt mijn vrouw mee naar een museum,

zodat ik een middag wat anders kan doen. Een kleindochter komt piano spelen voor haar. Vroeger speelden ze samen, maar dat gaat niet meer. "Oma, ik kom een uur voor je spelen", zegt ze dan, met boeken onder haar arm. Onze kleinzoon van 10 speelt mens-erger-je-niet met haar. Soms is het niet gemakkelijk, want mijn vrouw wil winnen en dat komt de sfeer niet altijd ten goede. Wat ik leer is: ontvangen. Dat is nogal nieuw voor me: ik doe graag iets terug. Maar nu groeien de dingen me boven het hoofd, ik kan het niet meer alleen en ik leer ontvangen wat er is, om te kunnen verdragen wat er niet is. En ik ben er op een nieuwe manier dankbaar voor.'

erende manier in verval raakt een lied over dankbaarheid inzetten? Hoe kun je praten over een dankdienst voor je leven, terwijl je afscheid neemt van alles wat je hebt en wat je lief is?

Kennelijk kun je ook dankbaar zijn als je moet loslaten, als de dood intreedt. Dankbaarheid kan het laatste woord zijn. Dankbaarheid overstijgt het aardse leven. Dit verdrietige moment van afscheid werd een vreugdevolle herinnering doordat hij durfde kiezen voor dankbaarheid. Hij ging ons daarin voor. Zijn leven stond in het teken van dankbaarheid en vreugde, ook toen het einde naderde.

Tijdens de begrafenis klonk de stem van de dominee: 'Denk aan uw leiders, die het woord van God aan u hebben verkondigd, neem een voorbeeld aan hun geloof en kijk vooral goed hoe hun levenswandel eindigt' (Hebreeën 13:7). Dat is wat ik wil doen. Leven vanuit dankbaarheid. Tot het eind.

Doen

Koop een mooie vaas, blik of pot. Versier hem met een lintje, een sticker of masking tape, zodat hij helemaal van jou wordt. Dit wordt jouw dankpot! Zet 'm op een plek waar je vaak langskomt. Stop dit jaar elke dag iets in de dankpot, waarvoor je dankbaar bent. Bijvoorbeeld een bioscoopkaartje, een briefje van een collega, een mooie gedachte. Op de wat minder vrolijke momenten kan het je helpen de inhoud te bekijken. Houd je meer van knippen en plakken? Maak dan een dankboekje! Doe in een ringband allemaal mooie papieren blaadjes waar je teksten op kunt schrijven of ansichtkaartjes tussen kunt stoppen.

Uit: Marije Vermaas, *Dank*, Zoetermeer (Boekencentrum), 2014.

Zie voor meer ideeën de Facebook-groep *Just grateful*.

(beeld Agnes Kantaruk)

Tienduizend redenen

Weinig aanbiddingsliederen werden in korte tijd zo populair als 'Tienduizend redenen tot dankbaarheid' (Opwekking 733). Het is de vertaling van het lied 'Bless the Lord' van Matt Redman. Onlangs verscheen er van hem een boekje (10.000 redenen. Verhalen over geloof, hoop en dankbaarheid, Barneveld (Vuurbaak), 2016) met verhalen over hoe het lied ontstaan is en wat het betekent in de levens van mensen. Redman betoogt dat aanbidding ons boven onze omstandigheden uittilt en ons in staat stelt om onder alle omstandigheden dankbaar te zijn.

Ik was dertien jaar en kende veel angsten, maar ik ontdekte dat het aanbidden van Jezus door muziek helend en bevrijdend werkte. Ik ondervond dat liederen zingen niet alleen inhoudt dat je God prijst, maar ook dat je tegen jezelf preekt.

De belangrijke leraar dr. Martyn Lloyd-Jones schreef eens een artikel over het preken tegen jezelf en ik vond het een treffend stuk. Hij vroeg: 'Ben je je ervan bewust dat het grootste deel van jouw ontevredenheid in het leven veroorzaakt wordt doordat je naar jezelf luistert, niet doordat je tegen jezelf praat?' Iedereen hoort altijd wel iemand – of iets – praten. Of het nu een stem van buiten of vanuit je binnenste is: we zijn continue ontvangers van één of andere boodschap, zeker in moeilijke periodes in ons leven. Maar daar hoeft het niet bij te blijven. Wij kunnen juist het gesprek dicteren; precies zoals de psalmist deed. We kunnen leren om terug te praten. 'Wat ben je bedroefd, mijn ziel?' vraagt de psalmist in Psalm 42 en 43. Hij voelde zich onderdrukt, terneergeslagen en verslagen. Toch stond hij op en koos er

voor tegen zichzelf te zeggen: 'Eens zal ik Hem weer loven' (NBV). Het was of hij een bewuste keuze maakte om zijn zorgen en onrust recht in de ogen te kijken. Als we dan zo verward, bezorgd, verontrust, eenzaam of gestrest zijn, dan moeten we het volgende doen: onszelf bij de hand nemen, tegen onszelf praten en ons openstellen voor Gods wijsheid. Op deze manier kan aanbidding een wapen zijn dat ons helpt om onze angsten te verslaan in geloof, en onze onrust te beantwoorden met een gevoel van heilige zekerheid. (...)

Het is echt waar dat de daad van aanbidding goed voor de ziel is. We belijden God hoe groot Hij is, maar ondertussen vertellen we onszelf ook dat we gekend en geliefd zijn door iemand die zo wonderbaarlijk machtig en barmhartig is.

Ds. G. van Atten overleden

Op 2 januari is ds. G. van Atten (85), emeritus predikant in de NGK, overleden. Ds. Van Atten diende de GKv Zwijndrecht-Grote Lindt vanaf 1961 tot hij in 1969 door zijn kerkenraad werd geschorst. De schorsing vond plaats omdat Van Atten, ondanks zijn bezwaren tegen de Open Brief, niet wilde instemmen met het synodebesluit dat deze brief wegens strijdigheid met de belijdenis veroordeelde én omdat hij bezwaar maakte tegen het buiten het kerkverband zetten van een aantal classiskerken. Daarna diende hij de NGK Zwijndrecht en vanaf 1971 de NGK Gorinchem in combinatie met de NGK Almkerk-Werkendam. In 1991 ging hij om gezondheidsredenen vervroegd met emeritaat.

Van Atten was nauw betrokken bij de Reformatorische Bijbelschool en was lid van de NGK-commissie die in 1988 adviseerde om het diakenambt voor vrouwen open te stellen. Kortgeleden besloot de kerkenraad van de GKv Zwijndrecht-Grote Lindt na onderzoek van de schorsing van 1969 aan ds. Van Atten de broederhand te reiken. Een in memoriam is te lezen op www.onderwegonline.nl/8570-in-memoriam-gerrit-van-atten.

Toerustingsavonden over geloof en wetenschap

Het Praktijkcentrum voor de kerken en ForumC organiseren toerustingsavonden over geloof en wetenschap voor voorgangers, kringleiders en andere geïnteresseerden in de kerken. Docenten Cors Visser, Chris Kruse en Hetty Pullen-Muis willen de deelnemers bewustmaken van de invloed van de wetenschap op geloof en denken, hen helpen om de betekenis van 'grote vragen' voor het persoonlijke geloofsleven en persoonlijke keuzes te ontdekken en handvatten geven om daar concreet mee aan de slag te gaan via de nieuwe werkvormen Test of Faith en Check it out. De avonden zijn op 23 januari en 20 februari in Gouda, op 30 januari in Haren en op 13 februari in Hengelo. Informatie en aanmelding: www.praktijkcentrum.org/highlight/wetenschap-in-de-kerk.

Thema-avonden over M/V in Bijbel en kerk

Op 24 en 31 januari worden in Assen-Peelo (GKv Het Noorderlicht) thema-avonden gehouden over de vrouw in het ambt. Sprekers zijn Myriam Klinker-De Klerck (24/1) over 'Ongeschikt, ondergeschikt of geschikt? Vrouwen in de wereld van het NT' en Maarten Verkerk (31/1) over 'Recht doen aan vrouwen. Kerk, tijdgeest en exegeese'. Informatie en aanmelding: themaavonden-noorderlicht@xs4all.nl.

Komen en gaan

Verbonden aan de GKv Den Helder: H. Bos (Winschoten).

Kernredactie

Ad de Boer (hoofdredacteur), Debbie den Boer, Jan Haveman, Johanne de Heus (beeldredacteur), Leendert de Jong (hoofdredacteur), Peter Hommes, Erik Koning (eindredacteur), Jordi Kooiman (eindredacteur), Heleen Sytsma-van Loo, Maarten van Loon, Karel Smouter, Jolyn van Varik-Nijsink.

Brede redactie

Kernredactie plus Rob van Houwelingen, Hans Schaeffer, Peter Strating, Hans Vel Tromp.

Medewerkers

Eline de Boo, Han Hagg, Myriam Klinker-De Klerck, Jan Kuiper, Roel Kuiper, Almatine Leene, Bas Luiten, Jan Mudde, Maurits Oldenhuis, Anko Oussoren, Wim van der Schee, Karen Scheele, Joost Smit, Paul Smit, Esther Spiering-de Hek, Jeroen Sytsma, Roel Venderbos, Maarten Verkerk, Dick Westerkamp, Jeannette Westerkamp-Stegeman.

Redactieadres

't Hazeveld 115, 3862 XA Nijkerk, 033-750 67 87, redactie@onderwegonline.nl.

Lezersservice

Voor abonnementen, adreswijzigingen, opzeggingen en bezorgklachten: Nico Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede, 0343-57 50 27, administratie@onderwegonline.nl.

OnderWeg in braille, grootletter en audio

OnderWeg is beschikbaar in passende leesvormen bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden (CBB). Neem voor meer informatie contact op met de CBB: 0341-565499.

Abonnementsprijzen

Jaarabonnement: € 48,50 (studenten € 24,25,- / Europa € 85,- / buiten Europa € 115,-).

Halfjaarabonnement € 26,75.

Abonnement OnderWegOnline: € 37,50.

Proefabonnement: drie maanden gratis.

Neem voor het afsluiten van een abonnement contact op met de lezersservice (zie hierboven) of vul uw aanvraag online in op www.onderwegonline.nl.

IBAN: NL89INGB0000404945 t.n.v. Gereformeerde Persvereniging OnderWeg te Wijk bij Duurstede.

Persvereniging

OnderWeg is een uitgave van de Gereformeerde Persvereniging OnderWeg.

Informatie: Marga van Gent-Petter (secretaris), persvereniging@onderwegonline.nl.

Bestuur Persvereniging

Bernard Bos, Marga van Gent-Petter, Aad Lootens, Hillie van de Streek en Tjirk van der Ziel.

Adverteren

Nico Postuma, 06-139 959 05, adverteren@onderwegonline.nl.

Zie voor de formaten, tarieven en verschijningsdata www.onderwegonline.nl/adverteren.

Vormgeving

Bredewold. Creatie, web & print. Postbus 86, 8090 AB Wezep, 038-376 33 90, fax 038-376 53 03, onderweg@bredewold.nl, www.bredewold.nl.

Technische realisatie en druk

Zalsman B.V., Steinfurtstraat 1, 8028 PP Zwolle, Postbus 1025, 8001 BA Zwolle, 038-467 00 70.

www.onderwegonline.nl

www.facebook.com/onderwegonline

www.twitter.com/onderwegonline

Slangendoder

Van Kevin DeYoung, predikant in de Amerikaanse Christian Reformed Church, verscheen enkele jaren geleden het lezenswaardige *Doe iets!*, dat gaat over omgaan met keuzes in het licht van de Bijbel. Eind 2016 kwam bij uitgeverij Kok een prachtige kinderbijbel van hem uit, getiteld *Schitterend verhaal*. Het is bedoeld voor kinderen in de basisschooleeftijd en geïllustreerd door Don Clark. De nadruk ligt op de platen, die heel kleurrijk en artistiek zijn, vaak met geometrische vormen. Ze nodigen uit om in gesprek te

gaan: wat of wie zie je hier en wat gebeurt er? Ouders of leerkrachten worden zo uitgedaagd om behalve voor te lezen ook te vertellen. De tekst van de kinderbijbel beschrijft de geschiedenis van God en mensen, in de woorden van de ondertitel: hoe de slangendoder ons terugbrengt naar de tuin. Het lijkt me een kinderbijbel die in gezinnen, op school en op de kinderclub veel gespreksstof kan opleveren en die prima ter afwisseling van de gangbare kinderbijbels gebruikt of cadeau gedaan kan worden.

Eén van de illustraties van Don Clark.

Het belangrijkste

In het christelijk geloof gaat het niet over wat mag en wat niet, maar over Jezus. Dat klinkt misschien als een cliché, maar het is wel, zoals

de meeste clichés, ééntje waar je niet omheen kunt. Vanuit die gedachte begon Judah Smith, een rijzende ster onder de Amerikaanse Bijbelgetrouwe predikanten, een campagne in zijn woon- en werkplaats Seattle, onder het motto: *Jesus is _____. Find a new way to be human.* In 2013 verscheen een boek met die titel, dat snel een bestseller werd, onder andere doordat tieneridool Justin Bieber ermee wegliep. Eind vorig jaar bracht uitgeverij Van Wijnen de Nederlandse vertaling ervan op de markt: *Jezus is... Ontdek een nieuwe manier om mens te zijn.*

Op Amazon.com (zoek op de Engelse titel van het boek) vertelt Smith wat hem aanzette tot de campagne en tot

het schrijven van het boek. Het *Nederlands Dagblad* was Smith in 2013 al op het spoor en beschrijft zijn boodschap als volgt: 'Het moet in de kerk niet in de eerste plaats gaan om een goede moraal, maar om Jezus. "Keep the main thing the main thing. (houd het belangrijkste het belangrijkste, red.)" De uitdaging voor de kerk is niet om adequaat te reageren op "de abortuskwestie" of "het homohuwelijk", maar hetzelfde als altijd, meent Smith: "Hebben we werkelijk onze naaste lief?" Zie 'Judah Smith: Eerst genade, dan waarheid', *ND* 2 april 2013. Zie ook 'Jesus vs Barabbas' (een preek van Smith met vertaling van Arie de Rover) op Youtube; www.thecity.org; en www.jesusisbook.com.

Zekerheid

De kop is van het nieuwe jaar af, we zijn weer terug in onze oude routine. Veel blijft hetzelfde, maar we zien ook grote veranderingen. Zo is president Trump nu de baas van Amerika, misschien wel van de wereld. Met zijn duidelijke taal heeft hij mensen aangesproken die zich niet gehoord voelden. Mensen die de nuance zat zijn, het 'houd me ten goede' van politici.

Trump zelf zweeft zijn leven lang al op een gouden wolk boven de gewone mensen, maar verstaat ze wel. Hij spreekt ze aan met taal die niet verheven is en schaamt zich niet als hij een schokkende boodschap verkondigt. Nu wil ik niet suggereren dat we iets van Trump kunnen leren, maar we zien in zijn overwinning wel bevestigd dat er een verlangen naar duidelijkheid is. Hij begrijpt waar onzekere mensen die zich niet veilig voelen naar op zoek zijn.

>> 'Twijfel is niet erg, hoor, wij weten het ook niet altijd zeker' <<

De christelijke boodschap is minstens zo radicaal en controversieel als wat Trump de wereld in tettert en twittert, maar onze boodschap is niet leeg zoals die van hem. Het evangelie is geen verkiezingsbelofte, maar een gerealiseerde waarheid! Toch lukt het ons nauwelijks om zoekers die zich onzeker en onveilig voelen te bereiken. Als we al herkenbaar durven te zijn of zelfs een goed woord over God spreken, zeggen we er snel bij: 'Twijfel is niet erg, hoor, wij weten het ook niet altijd zeker.' Het is maar de vraag of het helpt om onze onzekerheid te laten zien. Verwarren we dat niet met het laten zien van onze gebrokenheid, die de noodzaak van Christus voor ons én voor hen juist duidelijk maakt?

Als we over Jezus spreken met mensen die Hem niet kennen, staan we standaard in de voorzichtige modus. We presenteren het goede nieuws vaak wollig of incompleet, terwijl Jezus zelf duidelijk was. Zwart-wit. Hij stond naast mensen en haakte aan bij wat ze nodig hadden. Laat dat ook de nieuwe *trump* of troefkaart van de kerk zijn, de nieuwe routine van elke gelovige in een tijd die hunkert naar duidelijkheid.

Eline de Boo is schrijfster met een missionaire roeping.

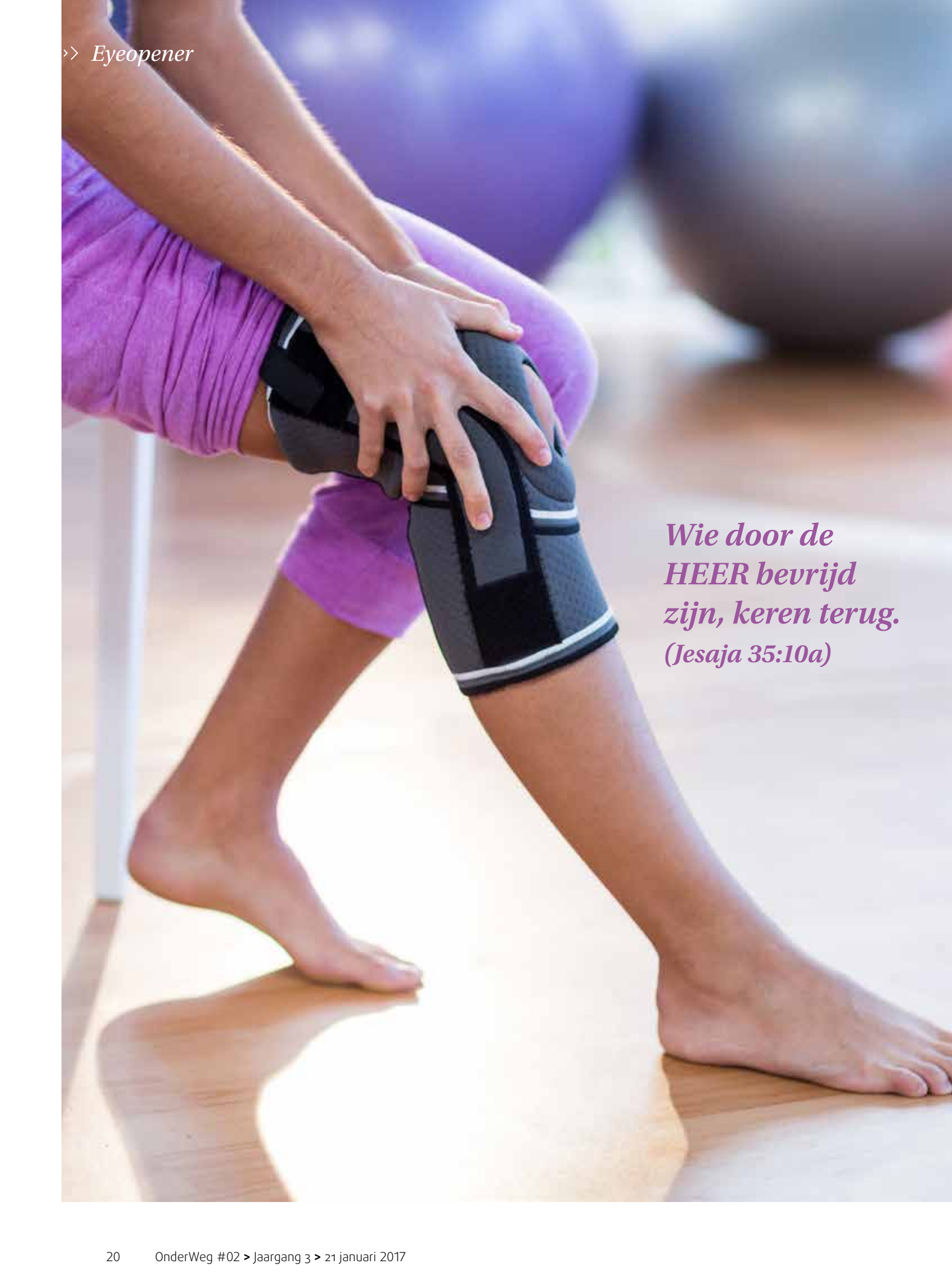
Liefde en relaties

De mediawebsite www.opkijken.nl heeft sinds kort al het materiaal over Liefde & Relaties overzichtelijk geordend. Het is te vinden onder het kopje 'Thema's' in de zoekbalk. Het materiaal is gevarieerd en door allerlei geleidingen binnen de gemeente en door de gemeente als geheel te gebruiken. Naast preek- en gemeenteschetsen staat er in het dossier ook materiaal voor kinder- en jeugdgroepen. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder meer (gemengde) verkering, huwelijk, seks, single zijn (met een link naar het themanummer van *OnderWeg* over dat onderwerp van 6 februari 2016), porno en homoseksualiteit.

Wake-up call

De neergang van de kerk vraagt niet om nieuwe strategieën, maar om bezinning op de vraag wat de kerk eigenlijk is, zegt de rooms-katholieke theoloog Erik Borgman. Hij schreef er in 2015 een boek over: *Waar blijft de kerk. Gedachten over opbouw in tijden van afbraak* (uitgegeven bij Adveniat). De kerk noemt hij een geschenk van God aan de wereld, een sacrament: een plaats waar zichtbaar wordt dat God bij de wereld is en dat mensen bij elkaar horen. Wie overweegt zelf of in kringverband met het boek aan de slag te gaan, kan voor een eerste indruk op Youtube terecht. Zoek met de zoektermen 'adveniat Nederland Erik Borgman' en je krijgt een playlist met een door Borgman zelf ingesproken samenvatting van elk van de zeven hoofdstukken.

*Wie door de
HEER bevrijd
zijn, keren terug.
(Jesaja 35:10a)*

Je zult weer kunnen dansen

Je hebt een vage pijn aan je knie en besluit toch maar naar de dokter te gaan. Die zegt: 'Wees maar niet bang, je zult weer kunnen dansen.' Gelukkig, dat is goed nieuws. Ja, maar wacht even: weer kunnen dansen. Ik kan nu toch nog dansen? Wat bedoelt de dokter?

tekst **Jeroen Sytsma** beeld **Wavebreakmedia/iStock**

Voor ik terugkom op deze knie, kijken we eerst naar Jesaja 35:1-10. Voor het gemak neem ik even de tekst van 3-4 en 10 hieronder over.

Geef kracht aan trillende handen,
maak knikkende knieën sterk.
Zeg tegen het moedeloze volk:
'Wees sterk en vrees niet,
want jullie God komt met zijn wraak.
Gods vergelding zal komen,
Hijzelf zal jullie bevrijden.'
Wie door de HEER bevrijd zijn, keren terug.
Jubelend komen zij naar Sion,
gekroond met eeuwige vreugde.
Gejuich en vreugde trekken de stad binnen,
gejammer en verdriet vluchten eruit weg.

Israël merkt als volk van God dat het allemaal niet zo lekker loopt. Er is gevaar. Er is ongeloof. Wat heeft God met zijn volk voor? Dan komt de profeet van God met een boodschap. En gelukkig heeft hij goed nieuws: God is zijn volk niet vergeten. Hij zal het volk bevrijden en doen terugkeren. God brengt ballingen weer thuis. Goed nieuws. Ja, maar wacht even... Kijk eens goed naar Jesaja 35:11: 'In het veertiende regeringsjaar van koning Hizkia trok koning Sanherib van Assyrië op tegen de versterkte steden van Juda en nam ze in.' Dit vers volgt meteen op de mooie woorden van Jesaja over de terugkeer. Wat vertellen deze woorden ons over de tijd van deze profetie? En hoe geeft dat een heel andere kijk op Gods belofte van terugkeer?

Jesaja profeteert terwijl Hizkia koning is. Er is nog helemaal niemand in ballingschap. Het volk van God woont nog gewoon in Israël. De ballingschap komt pas over honderd jaar. Waar heeft Jesaja het over? Een belofte van terugkeer, terwijl ze nog niet eens weg zijn?

Vage pijn

Nu terug naar de knie uit het begin. Je hebt een vage pijn aan je knie. Je hebt er niet echt last van, je kunt alles nog, maar toch. Je besluit naar de dokter te gaan. Die klopt en voelt. Maakt een foto. Voelt nog eens. Dan zegt hij: 'Wees maar niet bang, je zult weer kunnen dansen.' Gelukkig, dat is goed nieuws. Ja, maar wacht even: *weer* kunnen dansen. Ik kan toch nog dansen? Bedoelt hij dat ik een tijd *niet* zal kunnen dansen en springen? Dan dringt de waarheid tot je door: de dokter heeft geconstateerd dat je ernstig ziek bent. Er staat je een zware operatie te wachten. En daarna een heel traject van revalidatie. Je kreeg het goede nieuws te horen: de vooruitzichten bij deze operatie zijn goed. Maar goed nieuws betekent ook slecht nieuws: er wacht je een zware tijd. Dat is hier in Jesaja 35 aan de hand. Jesaja zegt: jullie zullen terugkeren. Prachtig. Maar de *eerste* boodschap voor de luisteraars is dreigend: jullie gaan dus in ballingschap! Er wacht hun een zware tijd. Blijkbaar is er geen ontkomen aan. Waarom niet? Omdat God na 400 jaar slecht bestuur en afgoderij in Israël de hoop verloren heeft dat het goed zal komen met het volk. De Israëlieten waren blind voor wat God deed en doof voor wat Hij zei. De ballingschap komt

>> Gods goede nieuws herinnert je altijd aan de schaduwzijde van je leven <<

eraan. Onafwendbaar. Hopelijk zal de ballingschap hen wel genezen van hun eigenwijsheid.

Schaduwzijde

Jesaja profeteert: wees sterk, vrees niet, God komt jullie halen uit dat verre land. Evangelie, goed nieuws. Maar niet los verkrijgbaar: eerst ballingschap, dan terugkeer.

Het goede nieuws is niet los verkrijgbaar. In Jesaja 35 niet, en nergens in de Bijbel. Gods belofte, Gods

goede nieuws, het herinnert je altijd aan de schaduwzijde van je leven. Of het herinnert je aan een moeilijke weg die je nog moet gaan.

Neem bijvoorbeeld vergeving. God zegt: Ik wil je vergeven. Gaaf! God houdt blijkaar van me. Ja, maar wacht eens even. Vergeving? Valt mij iets te vergeven dan? Nou inderdaad, dat is precies wat God jou duidelijk wil maken. Je bent verslaafd aan de zonde, aan een leven voor jezelf en zonder God. En je verdient het om voor eeuwig verloren te gaan. Vergeving is prachtig. Maar niet los verkrijgbaar. God vraagt van je dat je erkent dat jij van jezelf er een totale puinhoop van maakt. Heel sterk zie je dit ook bij het mooie teken van de doop. Mooi? Hard! Gods aanvaarding van een kindje gaat gepaard met een teken dat spreekt van smerigheid en verdrinkingsdood.

Leerschool

Het goede nieuws is ook slecht nieuws. Ander voorbeeld: groei in geloof. God

belooft je dat te geven. Mooi! Dat kun je vast gebruiken: groeien in geloof. Meer zekerheid, minder twijfel. Meer vrijmoedigheid, minder egoïsme. Groei in geloof. God, wilt U me dat geven? Ja, maar *hoe* geeft God dat? Door je te beproeven. 'Wie God liefheeft, die berispt Hij. Houd vol, het betreft hier een leerschool' (Hebreeën 12). God weet dat je niet vanzelf groeit. God weet dat je groeit door je geloof in praktijk te brengen. Dus geeft Hij momenten dat het spannend wordt in je leven. Je moet lijden dragen, moeilijke keuzes maken, gemis onder ogen zien. Allemaal gelegenheden om te groeien, maar wat een pijn kost dat vaak. Wat een zware weg laat God sommige mensen gaan. Wil je groeien in geloof? Prachtig, maar bedenk dat het niet los verkrijgbaar is.

Zelfs de komst van Jezus Christus is goed en slecht nieuws tegelijk. Het goede nieuws is dat God de wereld gaat redden en dat de volmaakte mens bestaat, de mens zoals God hem bedoelde: kijk maar naar Jezus. Het slechte nieuws is dat het in Gods plan voorlopig bij die ene mens blijft. God geeft de slechte wereld eerst nog de tijd om zijn goede Zoon te leren kennen. Maar dat betekent ook dat er al die tijd nog veel lijden en slechtheid zal zijn. We weten waar dat toe leidde, van de pest, die een derde van de Europese bevolking doodde, tot de Holocaust. Voorlopig is er maar één mens op wie de dood geen vat meer heeft, de Mensenzoon.

Glimp

En dus blijft ons leven moeilijk. Misschien wel extra moeilijk omdat we al een glimp van de nieuwe wereld om Jezus heen gezien hebben. Toch is het juist ook die goedheid van Jezus die ons kan helpen om vol te houden in de tijd tussen kerst en wederkomst. God maakte Jezus zó goed, en de vooruitzichten met Hem zijn zó veelbelovend dat dat ons helpt om geduld te hebben. Jezus is zelfs net zo goed als God zelf, met liefde tot in de dood en een kracht groter dan de dood. 700 jaar na Jesaja kan Jezus zich dan ook met de woorden uit Jesaja 35 bekendmaken aan Johannes de Doper: 'Blinden zien weer, verlamden lopen weer, doven horen weer.' We zijn op weg naar een wereld met alleen maar goed nieuws!

Jeroen Sytsma is predikant van de Koningskerk (GKv) in Zwolle.

Om over na te denken

1. 'Geef kracht aan trillende handen, maak knikkende knieën sterk.' Wat geeft jou trillende handen en knikkende knieën? Hoe ga je daar als christen mee om?
2. Het goede nieuws is niet los verkrijgbaar. 'Vergeving? Valt mij iets te vergeven dan?' Hoe concreet weet jij dat je vergeving nodig hebt? Wat zijn de laatste drie zonden waar je vergeving voor gevraagd hebt?
3. Het goede nieuws is niet los verkrijgbaar. Groei: 'Wie God liefheeft, die berispt Hij. Houd vol, het betreft hier een leerschool' (Hebreeën 12). Welke ervaring heb je hiermee? Wat heb jij geleerd door te lijden?
4. Heb je weleens het gevoel dat de boodschap van de Bijbel te mooi is om waar te zijn? Zo ja, hoe ga je daarmee om?
5. Jesaja 35 spreekt over mensen die heilig, onrein, dwaas en wijs zijn. De onreine en dwaze heeft geen plaats in Gods nieuwe wereld. Leg de woorden heilig, onrein, dwaas en wijs eens naast jouw leven. Waar geeft dat een 'match'? Wat zijn naar jouw idee goede hedendaagse woorden hiervoor?
6. Het goede nieuws is niet los verkrijgbaar. Kun je hier nog meer Bijbelse voorbeelden van bedenken?

Zendings-Diaconessenhuis
Bethanië

Ontvangen en doorgeven
met hart en handen

OASEDAGEN

Zet een dag apart om God te zoeken.
Tijdens een Oasedag gaat u de stilte in,
op zoek naar wat God u te zeggen heeft.

- donderdag 19 januari
- donderdag 9 februari
- donderdag 6 april
- donderdag 11 mei
- donderdag 22 juni
- donderdag 14 september
- donderdag 5 oktober
- donderdag 23 november

Info & aanmelden:
www.zdh.nl of 0343-723780

retraite

bezinning

rust

stilte

-familiebericht-

Met ontroering hebben wij kennis genomen van het overlijden van onze emeritus predikant

Gerrit van Atten

Van 1971 tot 1991 verbonden aan NGK gemeenten Gorinchem en Sleeuwijk

Met dankbaarheid zien we terug op de trouw en toewijding waarmee hij zijn ambt vervulde.

We wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen de kracht toe van onze Heer en Heiland, Jezus Christus om dit verlies te dragen.

Kerkenraad NGK gemeente Sleeuwijk

Nieuws

Weg vrij voor Gkv en NGK Kampen

Voor de Gkv en de NGK Kampen is de weg vrij naar kanselruil en gezamenlijke kerkdiensten en avondmaalsvieringen. De twee Gkv-gemeenten en de NGK wilden al veel langer op die manier uiting geven aan de hervonden eenheid als kerken van Jezus Christus, maar de Gkv-classis Kampen verbood dat omdat de NGK Kampen in liefde en trouw samenlevende homoseksuelen welkom heet aan het avondmaal. Volgens de classis tast dat het fundament aan onder de door de drie gemeenten beleden 'eenheid in de erkenning en beleving van Gods Woord en van de regels die op grond daarvan voor het kerkelijke leven moeten gelden'.

De beide Kamper Gkv-gemeenten zijn tegen dat classisbesluit in beroep gegaan en hebben nu van de Particuliere Synode (PS) Oost gelijk gekregen. Volgens de PS wordt de eenheid op grond van Gods Woord en de kerkorde wel degelijk door de gemeenten erkend en beleefd. De Kamper kerkenraden ervaren ook in het standpunt inzake duurzaam samenlevende homoseksuele gemeenteleden geen verschil in de erkenning van Gods Woord en de belijdenis, aldus de PS, al is men zich bewust van het verschil in toelating tot het avondmaal. Juist daarom zijn er afspraken gemaakt om respectvol met dit verschil om te gaan. De PS vindt wel dat het gesprek tussen de drie gemeenten over de toelating tot het avondmaal gaande moet blijven en dat men moet proberen om verder te komen dan de huidige afspraken. Van beide zijden is met dankbaarheid op het PS-besluit gereageerd. Inmiddels heeft kanselruil tussen de Kamper predikanten al plaatsgevonden.

Gkv-predikant in bestuur New Wine

Ds. Wim Noordzij (Gkv Zwolle-Noord) is toegetreden tot het bestuur van New Wine Nederland. Binnen het bestuur, dat verder bestaat uit Jan Maarten Goedhart (PKN), Cary Lenstra (NGK) en Teus Visser (PKN), zal hij zich focussen op de beleidsterreinen leiderschap en theologie.

Stichting
"Verpleegkundigen
voor Israël"

Ook uw steun is nodig!

De V.V.I. stelt zich al meer dan **35 jaar** ten doel:

Israël helpen met de verpleging van alle bevolkingsgroepen, ongeacht afkomst en overtuiging.

Giften graag op IBAN: NL 97 INGB 0003885840

t.n.v. Penn. VVI, Postbus 476, 3440 AL Woerden

www.verplegingvoorisrael.nl

Geeft u óm Israël, geef dan vóór Israël

Dovenpastor Elselie de Jong over wat een gehoorbeperking haar bracht

'Doofheid is maar een klein stukje van wie ik ben'

Eselie de Jong-van der Zwaard uit Enschede is dovenpastor in het Interkerkelijk Dovenpastoraat. In haar droomkerk beheerst de voorganger gebarentaal, maar voorlopig verloopt de integratie van doven in de kerk bijzonder moeizaam, constateert ze. 'Ik mis een groep mensen die om de doven heen gaat staan.'

tekst **Wilfred Hermans**

Vanaf het moment dat ze enthousiast haar voordeur openzwaait, kijkt Elselie me aandachtig aan als ik praat. 'Ik moet aan het begin altijd even wennen, kijken welke gezichtsuitdrukking bij welke lipstand hoort', zegt ze vriendelijk, terwijl haar hond nieuwsgierig aan de gast snuffelt. Op de boekenkast zit een kat tussen de planten verstopt, een andere kat komt ons gezelschap houden op de bank.

Eselie is getrouwd met een 'horende' man, hun vier kinderen zijn zwaar slechthorend. Een genafwijking, vertelt ze, haar opa en moeder waren ook al doof: 'Ik ben op latere leeftijd helemaal doof geworden, maar het proces startte al vanaf mijn geboorte. Als kind kon ik maar met één ander kind tegelijk contact maken, pas later ontdekte ik dat dit met mijn doofheid te maken had. Doofheid heeft consequenties die je niet direct

vermoedt. In groepen kom je al gauw minder goed mee. Op de basisschool dacht ik vaak dat andere meiden over mij praatten. En bij het sporten kan het zijn dat ze iets naar je roepen wat je niet hoort, waardoor je iets verkeerd doet en ze je uitlachen.

Vanaf mijn zevende kreeg ik hoortoestellen, maar die werkten veel slechter dan de implantaten van nu. Met implantaat hoor ik vijftien procent, zonder implantaat niks. Door de geluidsversterking wordt het geluid enorm vervormd, dus ik hoor muziek anders dan jij.'

Lekker

'Of ik van mijn doofheid af zou willen? Dat weet ik niet... Het lijkt me wel gaaf een heel orkest te horen, inclusief alle details. Vooral het zelf zingen mis ik, ik kan geen wijs houden. Of ik meezing in

de kerk? Jawel, zachtjes, en in de auto lekker hard. Voor mijn man zou het fijn zijn als ik kon horen. Wij kunnen nooit in het donker effe lekker smoezen. Voor alle communicatie is oogcontact nodig. Maar verder is mijn leven goed zoals het is. Ik denk net als veel andere doven: straks in de hemel spreekt God gebarentaal.

Doofheid is maar een klein stukje van wie ik ben, de rest van Elselie is net zo

>> 'Mijn man en ik kunnen nooit in het donker effe lekker smoezen' <<

goed leuk en interessant. Bovendien heb ik er als slechthorende ook veel bijgekregen. Daar praat ik liever over, anders wordt het zo'n zielig verhaal. Wat ik erbij kreeg? Ik kan mensen goed lezen, hun mimiek, en ik ben een vechter. De dovenwereld is voor mij een warme wereld, waar ik zelfs mijn werk in heb gevonden. Misschien heeft mijn doofheid me ook een beetje nederig gemaakt. Ik heb best veel talenten gekregen, ik zou vermoedelijk alles kunnen studeren wat ik wil, behalve wiskunde; het is dan best verleidelijk om jezelf beter te vinden dan anderen. Het feit dat ik door mijn doofheid toch tegen grenzen aanloop, houdt me nederig.'

Als een doorn in het vlees, van God gegeven?

'Nee, want ik geloof niet dat God willekeurig handicaps of ziektes uitdeelt, in zo'n God zou ik niet kunnen geloven. Ik zie het eerder als een gevolg van onze keus om als God te willen zijn.'

Elselie legt uit dat ze geen dove identiteit heeft; ze is 'doof met een kleine d', zoals doven dit onderling noemen. Wie in een dovencultuur opgroeit, met overal gebarentaal om zich heen, heeft wel een dove identiteit en is doof met een grote D. Elselie: 'Maar hoe ik reageer, hoe ik doe, mijn humor, het is allemaal horend.'

Wat is het verschil tussen dovenhumor en horende humor?

'Horende humor is veel taliger, met taalgrapjes. Dovenhumor zit 'm meer in hoe mensen kijken, in complete situaties.'

Ik zat vroeger in een kerk met een doventolk, en dan zie je dove mensen vaak lol hebben met elkaar.

'Gebarentaaltolk, of tolk gebarentaal', verbetert Elselie. 'Je zei doventolk. In mijn blog "Turkentolk" leg ik uit waarom doventolk niet goed is. Als iemand in het Arabisch komt tolken, zeggen we niet: dat is een Arabierentolk. Je zegt:

Elselie de Jong: 'Ik geloof niet dat God willekeurig handicaps of ziektes uitdeelt, in zo'n God zou ik niet kunnen geloven.' (beeld Anneloes van Toor-Buddendorf)

>>

>> Ontmoeting

tolk Arabisch, dus ook tolk gebarentaal. Bovendien wekt “doventolk” de indruk dat je het communicatieprobleem bij de doven neerlegt, terwijl het gewoon een taalprobleem betreft. Zo zijn er meer woorden waar doven een hekel aan hebben, zoals “doofstom” – doven hebben een taal, dus ze zijn niet “stom” – en “gehoorgestoord”. Die laatste hebben we gelukkig bijna weggelobbyd.’

Chinees

Elselie weet dat doven in het verleden schrijnende situaties hebben meegemaakt, binnen én buiten de kerk. ‘Tijdens een congres in Milaan in 1880 besloten de horende leraren van het dovenonderwijs dat gebarentaal verboden moest worden; dat hoorde bij apen, mensen moesten maar leren spreken. In kerken is het voorgekomen dat dove belijdeniskandidaten een duwtje kregen als ze ja moesten zeggen, al hadden ze geen idee waar ze ja op zeiden. Lange tijd was de boodschap: “Je bent doof, dus je kunt niks.” Meubelmaker of kleermaker worden was het hoogste. Tot in de vorige eeuw dachten sommigen dat doven niet konden trouwen, alsof ze niet voor kinderen konden zorgen.’

Hoe anders is dat nu? Elselie: ‘In de kerk worden doven nog lang niet altijd als volwaardig gezien. Veel dove mensen haken dan ook af in de kerk. Het begint al bij de begroeting aan de deur, waar ze weinig van meekrijgen. Daarna schuiven ze een bank in. Met een beetje geluk begint iemand een praatje, maar als je aangeeft dat je doof bent, haakt diegene meestal af. Vervolgens speelt een combo

>> ‘Jezus zoekt niet eerst de mooiboy, de geslaagden’ <<

Doven hebben – net als horende mensen – contact en aandacht nodig, en vinden het al geweldig als mensen proberen contact te maken, via briefjes of een paar gebaren. (beeld Phoenixns/Shutterstock)

een voorspel. Voor doven lijkt dat een eeuwigheid te duren, want zij zien alleen iemand strijkbewegingen maken op een viool. Van een preek van vijftientig minuten zonder tolk is ook niets te begrijpen; probeer maar eens vijftientig minuten naar een Chinees te luisteren.’

Begrijp je deze kerken, of neem je ze iets kwalijk?

‘Beide. Ik snap dat je een dienst niet compleet kunt afstemmen op een enkeling, en doven moeten accepteren dat ze met beperkingen te maken hebben. Wat ik kerken kwalijk neem, is dat ze vaak te weinig hebben voor mensen die om wat voor reden ook niet mee kunnen doen, dus óók voor mensen met autisme of verstandelijk gehandicapt. Ik heb soms het gevoel dat de kerk een club is, en als je niet mee kunt doen, val je erbuiten. De oplossing? Het zou al heel fijn zijn als kerken überhaupt weten of ze dove leden hebben. Veel kerken weten dat niet, zo bleek uit een enquête die ik heb gehouden toen ik als dovenpastor begon. Maar je hebt toch een ledenlijst? Ouderlingenbezoeken? En zelfs als het bekend is, kan ik uit eigen ervaring en

die van anderen zeggen, ligt het initiatief alsnog vaak bij de doven. Ik mis een groep mensen die om de doven heen gaat staan. Ze hebben – net als horende mensen – contact en aandacht nodig, en vinden het al geweldig als mensen proberen contact te maken, via briefjes of een paar gebaren. Kerken kunnen prima vragen welke behoefte hun dove gemeenteleden hebben. Regel een commissietje die zegt: als jij doorgeeft wanneer je er bent, zorgen wij voor een tolk.’

Gaan kerkgenootschappen hier nog verschillend mee om?

‘Dat is een gevoelige vraag, maar ik vind van wel. Orthodoxe kerken – vooral de Christelijke Gereformeerde Kerken en Gereformeerde Gemeenten – hebben meer oog voor dove mensen. Alsof ze meer de noodzaak voelen ook doven met het evangelie te bereiken. Als je gelooft dat het eeuwigheidsperspectief van elk gemeentelid, ook van hen die doof zijn, op het spel staat, dan geef je daar extra aandacht aan. Het Interkerkelijk Dovenpastoraat bestaat uit de NGK, de CGK en de PKN. Alle drie staan predikanten af voor het

dovenpastoraat; de NGK heeft mij aangesteld voor 0,3 fte, de CGK heeft 1,0 fte, de PKN 1,5 fte. In verhouding staat de CGK met vlag en wimpel bovenaan.'

Hoe kijk je naar Bijbelteksten als 'Het geloof is uit het horen'?

'Ik weet dat je in zo'n tekst "horen" net zo goed mag vervangen door "lezen", maar deze tekst is in de kerkgeschiedenis wel degelijk misbruikt. Tot begin vorige eeuw was het op basis van deze tekst de vraag of dove mensen überhaupt belijdenis mochten doen en avondmaal mochten vieren.'

Heb je zelf een favoriete Bijbeltekst?

'1 Korintiërs 1:25: "Het dwaze van God is wijzer dan de mensen, en het zwakke van God is sterker dan de mensen." Zijn gemeente wordt afgeschilderd als een stelletje zwakkelingen, maar God gaat altijd voor het zwakke. Kwetsbaarheid laat Gods kracht zien. *'There's a crack in everything, that's how the light gets in'*, om met een liedje van Leonard Cohen te spreken. Jezus zoekt niet eerst de *mooiboys*, de geslaagden.

Mijn missie of roepingstekst staat in Jesaja 49:8-9: God neemt ons in dienst om anderen te bevrijden, in het licht te stellen. Dat is wat ik wil: anderen van die vrijheid laten proeven. Oké, je hebt een beperking, maar *that's how the light gets in*.'

Naar de mening van Elselie zijn veel kerken die vrijheid kwijtgeraakt – en zo komt het gesprek alweer op de kerk, de plek waar ze zich met liefde in beweegt, en waar ze misschien juist daarom ook kritisch naar kijkt: 'We hebben ons in een mantel van tradities en gewoontes gewikkeld, terwijl ik geloof dat Christus juist vrijheid bracht; vrijheid om met kerst in plaats van een kerstdiner een stapel pannenkoeken op tafel te zetten, vrijheid om jezelf te zijn. Maar ik merk vaak nog een hoog "Kom ga met ons en doe als wij"-gehalte. Misschien is het ideaal dat iedereen in de kerk erbij hoort en mee kan doen wel te hoog gegrepen, maar ik zal er altijd voor blijven vechten.'

Als je vrijuit mag dromen, hoe ziet jouw ideale kerk er dan uit?

Elselie veert op, haar ogen gaan stralen. 'Dan zie ik een gemeente voor me waar sowieso de voorganger gebarentaal beheerst, of waar minstens altijd een tolk aanwezig is. Ik zou graag zien dat er een groep mensen is die met de doven kan communiceren. Het mooiste zou zijn als de pijn die er is eerlijk gedeeld kan worden. Dat je als kerk tegen dove leden kunt zeggen: we zouden graag meer voor je doen, maar het kán gewoon niet, want we hebben nog 350 andere leden die ook hun behoeftes hebben. Dat de kerk en de doven elkaar in de ogen kijken, hier beiden verdriet om hebben en dat het vervolgens tóch goed is.'

Wilfred Hermans is freelance journalist.

>> Column

Het wordt hier niet wonderlijker dan het altijd al is

A Is er iets is waar je juist als christen telkens weer bij bepaald kunt worden, dan is het dat de schepping van de Levende altijd weer levendiger is dan wij vatten kunnen. 'In Hem leven wij, bewegen wij en zijn wij.' Christenen leren dat nazeggen van Paulus (Handelingen 17:28). Niet-christenen leren dat zo niet. Intussen geldt het, ook volgens Paulus, voor hen net zo goed. Ook het meer levende dan wij vatten kunnen, beperkt zich niet tot gelovige, goede of rechtvaardige mensen. Zo goed als de volmaaktheid van Jezus' Vader uitkomt in zonsopgang en regenval voor iedereen, zo komt diezelfde volmaaktheid uit in het geven van bijzondere genezingen, onverklaarbaar taai leven en wonderlijk herstel voor allerlei mensen. Als genezing op gebed en geloof statistisch ook maar iets verschil zou maken, zouden christenen al lang korting hebben op hun ziektekostenverzekering. Dat dit niet zo is, is dus omdat God werkelijk volmaakt is en niet aan vriendjespolitiek doet.

>> De proporties van Gods koninkrijk zijn heel wat groter dan die van een groepje gelovigen <<

Het kan geen kwaad dat ook eens te bedenken bij de gesprekken over genezing als teken van Gods koninkrijk. De proporties van dat rijk zijn heel wat groter dan die van een groepje gelovigen. En ze zijn ook heel wat groter dan blinden die weer zien, lammen die weer lopen, melaatsen die worden gereinigd, doven die weer horen, doden die even worden opgewekt en armen die goed nieuws horen (Matteüs 11:5). Als dat alles was, zouden mensen terecht aanstoot aan Jezus nemen (Matteüs 11:6). Nu gaat het om een kosmos die weer in het lood gezet wordt, meer nog, die tot een hogere macht verheven wordt. Geen wonder dat dit zich over de breedte van die kosmos al aankondigt. Tot die tijd wordt het hier niet wonderlijker dan het altijd al is. Christenen weten Hem te vinden die daar verantwoordelijk voor is, ook voor de rest van de mensheid.

Wim van der Schee is beroepbaar predikant in de PKN.

Jeugdtrends 2017

Jongeren verzuipen in informatie, terwijl ze hongereren naar wijsheid

In 2016 zagen we dat jongeren hun leven kleiner, persoonlijker en overzichtelijker maken. Deze beweging zet zich in 2017 door. Jongeren zijn op zoek naar overzicht over alle keuzes en mogelijkheden die ze hebben. Dat overzicht is moeilijk te vinden, omdat ze verzuipen in informatie. Er wordt veel van ze gevraagd en daardoor ervaren ze prestatiedruk. Dit botst met waar ze echt naar verlangen: wijsheid. Hoe geef je je leven betekenis in deze verwar(ren)de wereld? Dat is levenskunst. We zien hierin tien trends, die we hieronder toelichten.

tekst **Alize Bijkerk**, **Karen Scheele** en **Paul Smit**

1. De toekomst heeft de jeugd

Tieners zijn serieus bezig met werken aan hun toekomst. Ze zetten zich niet af tegen de maatschappij, maar doen wat die van hen verwacht: ze bereiden zich voor op het volwassen leven. Een belangrijk aspect van dat volwassen leven houdt in dat ze een baan vinden die bijdraagt aan het hoogste doel van hun leven: gelukkig worden. Hierdoor ervaren ze een hoge druk om te presteren.

Tip: Heb oog voor de tieners die het wat minder makkelijk afdraait op school. Door persoonlijke aandacht, maar ook door

hen praktisch te ondersteunen, bijvoorbeeld met huiswerkbegeleiding. En relatieveer: er is meer in het leven.

2. Je leven lang op kamp

Deze prestatiedruk geldt ook in hun sociale leven, waarin steeds meer kanalen naast elkaar worden gebruikt: met je vrienden op de bank hangen, actief zijn op Whatsapp, Instagram, Snapchat of het nieuwere Houseparty. Ze zijn voortdurend sociaal actief en sommige jongeren zijn daardoor (over)vermoeid. Vergelijk het met het gevoel na een weekend op kamp: jongeren lijken hun hele leven op kamp te zijn.

Tip: Het is goed om te weten hoe jongeren omgaan met sociale media. Je hoeft hier echter niet in mee te gaan. Wees jezelf. Bied rust. Geef aandacht.

3. Gezondheid

Veel jongeren, meiden én jongens, zijn zich extreem bewust van hun gezondheid. *Fitgirls*, *foodies*, *healthy living*: het is hot. Bloggers over dit thema hebben veel volgers. Onder jongens uit zich dit vooral in de sportschool. De media signaleerden deze trend in de afgelopen jaren al regelmatig en tegen het einde van 2016 werden zorgen uitgesproken over jongeren die hierin doorslaan. We

verwachten meer tegengeluiden en meer ontspanning wat betreft voeding.

Tip: Help jongeren om een balans te vinden tussen goed voor hun lijf zorgen en genieten van voeding. Lees ook eens dit artikel: nos.nl/op3/artikel/2141904-ik-werd-constant-geleefd-door-gezond-eten.html.

4. Bullshitdetector: echt contact

Nu de meeste digitale content wordt bekeken op een mobieltje, verandert ook de manier waarop we omgaan met die content: niet klikken, maar kijken. In de schimmenwereld van *virtual*, *augmented*, en *mixed reality* wordt het fysieke een-op-een contact ongetwijfeld weer belangrijker, omdat het de enige echt betrouwbare gids zal blijken te zijn. En belangrijker nog: omdat in de fysieke ontmoeting weer een authentiek contact tot stand kan komen. Jongeren zoeken constant naar de betrouwbaarheid van de binnenkomende informatie en het een-op-een contact speelt daarin een belangrijke rol. Dat heeft gevolgen voor bijvoorbeeld de manier waarop naar een preek wordt geluisterd: hoe authentiek komt de preek over?

Tip: Zorg dat er contact wordt gemaakt, ook in de dienst op zondag. En wees zelf die betrouwbare gids.

5. Intensivering

Net als in 2016 maken jongeren hun wereld kleiner, persoonlijker en overzichtelijker. Dit zien we mede in de populariteit van kleinere sociale plekken, zowel online als offline. Dit betekent echter niet dat de behoefte aan grote evenementen verdwijnt. Er is ook een behoefte aan massaal bij elkaar komen. Festivals blijven populair. Individuele gevoelens worden collectief intens beleefd.

Tip: Ga met je kleine groep naar grote evenementen die bij hen aansluiten, maar die ook hun horizon verruimen.

6. Wanderlust

Jongeren kiezen vaak een verre reis

Individuele gevoelens worden collectief intens beleefd. (beeld William Perugini/Shutterstock)

boven een eigen auto. Dit raakt aan de vorige trend, de intensivering, omdat het met name om de beleving gaat. Daarnaast doen de mooie foto's het ook goed op sociale media. Volgens ons speelt er nog een andere factor mee, namelijk de zoektocht naar schoonheid, rust en hoop. Dit kan gezien worden als een vlucht, weg van de prestatiedruk, en tegelijk als een poging om betekenis te geven aan hun leven.

Tip: Zoek samen met jongeren naar manieren om betekenis aan hun leven te geven. Je hoeft de wijsheid niet in pacht te hebben, maar 'reis' met hen mee.

7. Filterbubbel

Na de verkiezing van Donald Trump was er weer veel aandacht voor de filterbubbel: het idee dat nieuwe media door het nieuws te personaliseren ervoor zorgen dat we alleen nog een eenzijdige selectie van het nieuws zien. Dit belemmert de diversiteit. Er is steeds minder solidariteit tussen mensen die verschillende opvattingen hebben en die online nauwelijks met elkaar in aanraking komen. Mark Zuckerberg (Facebook) beloofde afgelopen jaar om hier een oplossing

voor te bieden, maar het is niet duidelijk wanneer we die mogen verwachten.

Tip: Wees je bewust van je eigen filterbubbel en laat zien dat jij buiten je eigen grenzen durft te kijken. Ga met jongeren eens langs bij een voedselbank of een moskee, of zoek contact met een (lokale) instelling die hulpvragen en vrijwilligers met elkaar in contact brengt.

8. Weinig contact tussen oud en jong

De uitkomst van het Brexitreferendum en de verkiezing van Trump maken duidelijk dat in de westerse samenlevingen oud en jong een andere politieke voorkeur hebben. Zo waren de voorstanders van de Brexit en van Trump vooral te vinden onder 45-plussers en waren de tegenstanders veelal jonger dan 35 jaar. Jong en oud komen tegenover elkaar te staan, tenzij er contact is tussen deze twee groepen. Dat contact is er in familieverband, maar verder nauwelijks, voor een deel als gevolg van de filterbubbel. Beide groepen leven daardoor grotendeels in gescheiden werelden. In 2017 staan in Nederland weer verkiezingen op

het programma. Dan zal die scheiding waarschijnlijk ook te zien zijn.

Tip: Breng jong en oud, binnen en buiten de kerk, met elkaar in contact. Een leuk voorbeeld is Omapost, een app waarmee je een (eventueel geadopteerde) oma heel makkelijk een kaartje met foto kunt sturen om haar op de hoogte te houden van je online leven. Daardoor heb je offline meer om met elkaar te bespreken.

9. Duidelijkheid

Er komen weer verkiezingen aan. Iemand als Geert Wilders laat de discussie in de media hoog opblazen. Met name op de sociale media wordt heel makkelijk van alles geroepen waar nauwelijks is over nagedacht. Te midden van deze informatiestroom hongerden we, volwassenen net zo goed als jongeren, naar wijsheid. Voor jongeren zijn volwassenen daarbij van groot belang. Jongeren zetten zich tegenwoordig veel minder af tegen hun ouders of andere volwassenen. Ze hebben vaak een goede band met hen en familie wordt hoog gewaardeerd. Juist in die kringen zijn jongeren op zoek naar een duidelijk geluid. Hoe staan de mensen die zij vertrouwen tegenover bijvoorbeeld de islam, de vluchtelingencrisis en andere politieke onderwerpen?

Tip: Welke rol speelt de Bijbel daarin voor jou en kun je dat uitleggen aan jongeren?

Wees duidelijk over je standpunten, gebruik argumenten en beroep je gerust op de Bijbel. Gevoelsmatige meningen krijgen jongeren al genoeg.

10. Twintigers

In 2016 zijn kerken zich meer bewust geworden van het feit dat een toenemend aantal twintigers en dertigers de kerk verlaat. In april 2016 wijdde *OnderWeg* er een themanummer aan. We verwachten dat deze groep in 2017 bij meerdere kerken en maatschappelijke organisaties op de agenda zal staan. Het is de leeftijdsgroep die opgroeiende in de digitale revolutie. Internet bestrijkt een groot deel van hun leven, maar is nog niet zo vanzelfsprekend als water uit de kraan. Ze hebben, meer dan de jongere generaties, een hang naar nostalgie, en verlangen naar kwetsbaarheid, openheid en echt contact.

Tip: Veel twintigers zijn enorm creatief. Ga op zoek naar manieren om die creativiteit de ruimte te geven. Enkele jeugdwerkorganisaties zijn bezig met het organiseren van een event rondom dit thema. Zet 18 maart alvast in je agenda en houd onze website in de gaten.

De auteurs vormen samen het team van het Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk.

De Jeugdrends 2017 zijn tot stand gekomen in samenwerking met:

Praktijkcentrum	Anko Oussoren
CGJO	Jenne Minnema, Elise van Gurp, Kasper van Helden
Jeugdwerk Utrecht	Nico Arendsen
Chris / Voorkom	Robert Mazier
Heilige Huisjes	Casper van Dorp
Youth for Christ	Jan Verduijn
JOP	Jonna van den Berge
Huis van Belle	Eline Hoogenboom
HGJB	Ruben Vlot

Waar laten

In de Jeugdrends 2017 beschrijven we net als in de afgelopen jaren verschillende bewegingen in de leefwereld van tieners en jongeren. De trends en tips zijn erop gericht om het contact met de jeugd vast te houden. Het CBS becijferde dat in 2015 55-60 procent van de Nederlandse jongeren zich niet betrokken voelt bij een kerkelijke gezindte. Die cijfers geven te denken: waar laten we de jeugd dan los?

tekst **Paul Smit**

Wat opvalt in onze contacten met kerkenraden en jeugdleiders is dat we vooral hbo'ers en wo'ers ontmoeten. Of het daardoor komt weten we niet zeker, maar we krijgen vaker vragen over tips voor jongeren die gaan studeren, dan voor jongeren die een mbo-opleiding volgen.

Dit is een goed voorbeeld van een filterbubbel (nummer 7 uit de Jeugdrends). Voor ons als gemiddeld genomen hoogopgeleide gereformeerden is de informatie die we ontvangen vooral gericht op hoogopgeleide mensen. Daardoor hebben we in de gereformeerde kerken de neiging ons ook weer vooral te richten op de hbo- of wo-jeugd. Dat uit zich bijvoorbeeld in de

en we de jeugd los?

moeilijkheidsgraad van de vragen die aan jongeren gesteld worden en in het bekend veronderstellen van voorkennis. Maar we verliezen als kerken zo wel de aansluiting bij de meerderheid van de Nederlandse jongeren, de mbo'ers. Volgens de CBS-cijfers zijn er grofweg 1 miljoen mbo'ers tot 25 jaar die zich niet rekenen tot een kerkelijke gezindte.

Volwassen wereld

Jongeren die zich voorbereiden op een mbo-opleiding of een mbo-opleiding volgen, leren door voorbeelden concreet toe te passen. Ook hun leefwereld is anders dan van hbo'ers en wo'ers. Mbo'ers worden in het algemeen eerder geconfronteerd met (de problemen van) het volwassen dagelijks leven. Voor hen begint de keuzestress in vmbo 2, als ze gemiddeld 14 jaar oud zijn. Dan moeten ze een beroepssector kiezen. Vanaf mbo 1 begint een bbl-leerling (beroepsbegeleidende leerweg) met vier dagen werken in een leerbedrijf. Bol-leerlingen (beroepsopleidende leerweg) lopen één dag in de week stage. In die bedrijven werken mbo'ers samen met volwassenen en dragen ze gedeeltelijke verantwoordelijkheid. Op die manier leeft een 17-jarige bbl-2-leerling, die werkt en daarbij een inkomen verdient, in een volwassen wereld. Vergeleken daarmee leeft een 17-jarige vwo-5-leerling, met misschien een bijbaantje, nog in een schoolwereld.

Het kerkelijk jeugdwerk is meer gericht op die schoolwereld. Dat kunnen mbo'ers als kinderachtig ervaren of ze vinden juist dat er te moeilijke vragen worden gesteld. Het gevolg is dat mbo'ers afhaken bij het kerkelijk jeugdwerk, omdat zij zich daarin niet herkennen.

Afleggen

In de Jeugdtrends 2017 beschrijven we ontwikkelingen die we bij alle jongeren her-

Een 17-jarige mbo-leerling, die werkt en daarbij een inkomen verdient, leeft in een volwassen wereld. Vergeleken daarmee leeft een 17-jarige vwo-5-leerling nog in een schoolwereld. (beeld monkeybusinessimages/iStock)

kennen. In dit begeleidende artikel vragen we aandacht voor de verschillen in de leefwerelden van de jeugd (60 procent mbo, 40 procent hbo/wo) en hoe het jeugdwerk in de kerken daar op in kan spelen. Zo krijgen jonge niveau-3 bbl-leerlingen bijvoorbeeld te maken met werkorders waarin ze B-klasse onderdelen moeten gebruiken, terwijl ze horen dat de klant voor A-klasse onderdelen betaalt. Daardoor krijgt hun 'bullshitdetector' met betrekking tot onrecht een heel andere golfengete dan die van leeftijdgenoten op bijvoorbeeld de havo. Of neem een niveau-4 bol-leerling die op 18-jarige leeftijd in een verzorgingshuis stage loopt en een net overleden bewoner moet helpen afleggen. Met zo'n ervaring krijgen grenzen en aangeven waar je voor staat met betrekking tot je geloof een heel concrete betekenis.

Iedere jongere

Wijsheid in het jeugdwerk heeft dus te maken met het kennen van ieder kind,

iedere tiener en iedere jongere. Weet waar ze mee bezig zijn. Ken hun leefwereld. Gebruik de Jeugdtrends 2017 als hulpmiddel om bij hen aan te sluiten. Bespreek ze met de tieners en jongeren bij jou in huis en in de kerk. Bespreek ze ook met de andere jeugdleiders en de kerkenraad. En maak gebruik van de hulpmiddelen die de christelijke jeugdwerkorganisaties in Nederland aanbieden.

Paul Smit is jeugdwerkadviseur bij het NGJ. Met bijdragen van Karen Scheele (NGJ) en Anko Oussoren (Praktijkcentrum).

Agenda

- 15 februari CGK Zutphen: Regiobijeenkomst van 'Deel je leven' over jeugdwerk en diaconaat

Inspiratie
voor
reisgenoten

*“OnderWeg is
een actuele bron
van toerusting en
inspiratie.”*

richting inspiratie

Neem een
proefabonnement:
www.onderwegonline.nl
**Eerste drie
maanden gratis!**

**Onder
Weg** Inspiratie
voor
reisgenoten